

The Greek Review of Social Research

Vol 137 (2012)

137-138, A-B

Adventures in translating terms of sample survey theory and practice in social investigations and the non-existent «statistical error»: An annotated English-Greek glossary

Καίτη Μιχαλοπούλου

doi: [10.12681/grsr.5](https://doi.org/10.12681/grsr.5)

Copyright © 2012, Καίτη Μιχαλοπούλου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Μιχαλοπούλου Κ. (2012). Adventures in translating terms of sample survey theory and practice in social investigations and the non-existent «statistical error»: An annotated English-Greek glossary. *The Greek Review of Social Research*, 137, 3–49. <https://doi.org/10.12681/grsr.5>

Καίτη Μιχαλοπούλου*

ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ
ΤΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ
ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΥΠΑΡΚΤΟ «ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ»:
ΕΝΑ ΣΧΟΛΙΑΣΜΕΝΟ ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται σχολιασμένο ένα αγγλοελληνικό γλωσσάριο των όρων της δειγματοληπτικής θεωρίας και πρακτικής στις κοινωνικές διερευνήσεις. Ο σχολιασμός βασίζεται κυρίως στην απόδοση των στατιστικών όρων από τους καθηγητές Αθανασιάδη, Κοκολάκη και Χρυσάφινου, το Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, το Διεθνές Στατιστικό Ινστιτούτο και τα κείμενα των ερευνών της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (ΕΣΥΕ). Διαπιστώνεται ότι ζητήματα θεωρίας και πρακτικής των δειγματοληπτικών ερευνών αποδίδονται ορθά από την ΕΣΥΕ. Επίσης, καταδεικνύεται η ασυμφωνία των στατιστικών ακόμα και για την απόδοση βασικών στατιστικών όρων και, βεβαίως, η ανυπαρξία του ελληνικής επινόησης «στατιστικού σφάλματος» ως στατιστικού όρου.

Λέξεις κλειδιά: δειγματοληψία, δειγματοληπτική θεωρία, δειγματοληπτική πρακτική, ορολογία, κοινωνικές έρευνες

---

* Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστήμιου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η στατιστική ορολογία για τη θεωρία και την εφαρμογή των δειγματοληπτικών μεθόδων στις κοινωνικές διερευνήσεις, όπως και όλοι οι όροι της στατιστικής, είναι κυρίως αγγλοσαξονική υπόθεση (Μιχαλοπούλου, 2004, σσ. 41-91). Έτσι, στην ιστοσελίδα του Διεθνούς Στατιστικού Ινστιτούτου (International Statistical Institute, εφεξής ISI) αρχικά δημοσιεύτηκαν οι όροι στα αγγλικά, στη συνέχεια έγινε μια προσπάθεια να αποδοθούν σε άλλες γλώσσες και, πρόσφατα, δημοσιεύονται οι όροι και στα ελληνικά (ISI, 2009). Στα πρώτα βιβλία στατιστικής που κυκλοφόρησαν στην Ελλάδα από τους καθηγητές Δημήτριο Καλιτσουνάκη (1929), Κωνσταντίνο Αθανασιάδη (1931), Χρυσό Ευελπίδη (1943), Βασίλειο Βαλαώρα (1943), Γεράσιμο Αλιβιζάτο (1947, 1953) και Ευστάθιο Μαργαρίτη (1948), η παρουσίαση της στατιστικής ήταν απλή περιγραφή εισαγωγικών εννοιών με εξαίρεση το βιβλίο του Αθανασιάδη. Τις δειγματοληπτικές μεθόδους είτε δεν τις διαπραγματεύονταν (Αθανασιάδης και Μαργαρίτης) ή, όταν τις παρουσίαζαν, υπήρχε σύγχυση στις έννοιες και τους ορισμούς, με εξαίρεση την παρουσίαση του Βαλαώρα, ο οποίος ήταν ο μόνος που είχε μεγάλη ερευνητική εμπειρία (Μιχαλοπούλου, 2004, σσ. 105-117 και 177-181). Το 1955-1956 ο καθηγητής Κωνσταντίνος Αθανασιάδης δημοσίευσε το πρώτο «Αγγλοελληνικό γλωσσάριο των στατιστικών όρων». Αυτή την περίοδο, οι καθηγητές που ανέλαβαν τη διδασκαλία της στατιστικής στα Πανεπιστήμια, στα βιβλία τους υιοθέτησαν την προτεινόμενη από τον Αθανασιάδη απόδοση των όρων. Το 1988, οι καθηγητές Κοκολάκης και Χρυσάφινου δημοσίευσαν το *Λεξικό Αγγλοελληνικό και Ελληνοαγγλικό Στατιστικών Όρων*, το οποίο βασίστηκε στο *Dictionary of Statistical Terms* των Kendall και Buckland. Το 2009, εκδόθηκε από το Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο (ΕΣΙ) το *Λεξικό Στατιστικής Ορολογίας*, το οποίο βασίστηκε στο γλωσσάριο του ISI και το *Oxford Dictionary of Statistical Terms*. Στα λεξικά αυτά και τα βιβλία στατιστικής που παρουσιάζουν αποκλειστικά τις δειγματοληπτικές μεθόδους, και άρχισαν να κυκλοφορούν κατά την δεκαετία του 1980, απουσιάζει κάθε αναφορά στη δειγματοληπτική πρακτική και, επομένως, και στη σχετική ορολογία. Και βεβαίως, γνωρίζουμε ότι η δειγματοληπτική θεωρία είναι το «πνευματικό παιδί» της πρακτικής και ότι «οι μείζονες αναπτύξεις ήταν το αποτέλεσμα των προσπαθειών να λυθούν πρακτικά ζητήματα τόσο της επιλογής όσο και της εκτίμησης»

(O'Muirheartaigh και Wong, 1981, σ. 465). Κατά συνέπεια, σε όλα τα διάσημα στη βιβλιογραφία εγχειρίδια δειγματοληπτικής θεωρίας των Cochran (1977), Kish (1965) και Moser και Kalton (1975), τα οποία χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα, υπάρχει εκτεταμένη αναφορά στα ζητήματα της πρακτικής. Το κενό αυτό στην ελληνική βιβλιογραφία κάλυψε η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (ΕΣΥΕ, που μετονομάστηκε από το 2010 Ελληνική Στατιστική Αρχή, ΕΛΣΤΑΤ) από την πρώτη Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών που διενήργησε το 1957/1958, τη μετεκπαίδευση των στελεχών της στο εξωτερικό και το Κέντρον Στατιστικής Εκπαιδεύσεως μέχρι και σήμερα, εξελίσσοντας μεθοδολογικά τις έρευνές της (Μιχαλοπούλου, 2004, σσ. 308-429). Έτσι, από τα τέλη της δεκαετίας του 1950, στα κείμενα που παρουσιάζουν διεξοδικά τις έρευνες και δημοσιεύονται στα ελληνικά και τα αγγλικά αποδίδεται και η σχετική ορολογία.

Στην παρούσα εργασία, παρουσιάζουμε ένα σχολιασμένο γλωσσάριο των όρων της δειγματοληπτικής θεωρίας και πρακτικής στις κοινωνικές διερευνήσεις, για να καταδείξουμε, αφενός, τα ζητήματα τα οποία πρέπει να περιλαμβάνει και να διαπραγματεύεται ένα σχετικό εγχειρίδιο, αφετέρου, την ανυπαρξία, ως στατιστικού όρου του περιφήμου, ελληνικής επινόησης, «στατιστικού σφάλματος», που υπερβαίνει τα ζητήματα της εσφαλμένης χρήσης στατιστικών όρων (Μιχαλοπούλου, 2004, σσ. 30-32).

ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Η παρουσίασή μας βασίζεται στην ορολογία και τη θεματική των βιβλίων των Cochran (1977), Kish (1965) και Moser και Kalton (1975), τα οποία αποτελούν μέχρι σήμερα τη βασική σχετική βιβλιογραφία. Για την απόδοση των όρων χρησιμοποιήσαμε τα γλωσσάρια και τα λεξικά των Αθανασιάδη (1955-1956, εφεξής Α), Κοκολάκη και Χρυσοφίνου (1988, εφεξής Κ και Χ), ΕΣΙ, και ΙΣΙ, τα κείμενα των ερευνών της ΕΣΥΕ, και επικουρικά, το βιβλίο της Μιχαλοπούλου (2004, εφεξής Μ2). Επίσης, για την ορολογία σχετικά με τα ζητήματα των πειραματικών μεθόδων και των κλιμάκων μετρήσεως στάσεων χρησιμοποιήσαμε την απόδοση των όρων στην ελληνική μετάφραση του βιβλίου του Robson (R) και το βιβλίο της Μιχαλοπούλου (1992, εφεξής Μ1), αντίστοιχα.

A	
Accuracy	ακρίβεια (A, K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ) ¹
Accuracy checks	έλεγχοι ακριβείας
Acquiescence response set	σύνολο συναινετικών αποκρίσεων
Additivity	προσθετικότητα (K και X)
Addresses, sampling of	επιλέγοντας δείγμα από διευθύνσεις κατοικιών [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 25]
Adjustments in the analysis of experiments	προσαρμογές κατά την ανάλυση των πειραμάτων
Administrative districts as sampling units	διοικητικές περιοχές ως δειγματοληπτικές μονάδες
Advance letters	επιστολές που αποστέλλονται ώστε να ενημερώσουν τα μέλη του δείγματος για τη διεξαγωγή της κυρίως έρευνας
After-only design	το πειραματικό σχέδιο μόνο-μετά-ελέγχου
Aggregates	σύνολα από στοιχεία [ΕΣΥΕ (1959α), σ. 3]
Aided recall	υποβοηθούμενη ανάκληση στη μνήμη
Allocation	καταμερισμός [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 23, ΙΣΙ] ²
Alpha coefficient of reliability	συντελεστής αξιοπιστίας (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ) ³ <i>άλφα</i> (M1, σ. 25)
Alternate forms method	η μέθοδος των εναλλασσόμενων (K και X, ΕΣΙ) τύπων (M1, σ. 24)
Alternative hypothesis	εναλλακτική υπόθεση (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Analysis of covariance	ανάλυση της συνδιασποράς (K και X) ή συνδιακύμανσης (A, ΕΣΙ, ΙΣΙ) ⁴

1. Ο Αθανασιάδης, το ΕΣΙ και το ΙΣΙ αποδίδουν τους όρους accuracy και precision ως ακρίβεια. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου τους αποδίδουν ως ακρίβεια και επακρίβεια, αντίστοιχα, απόδοση την οποία υιοθετούμε.

2. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο allocation ως επιμερισμός (κατανομή).

3. Το ΙΣΙ, εκτός από τον όρο reliability coefficient, προτείνει επιπλέον τον όρο self-correlation coefficient που αποδίδει ως αυτοσυσχέτιση.

4. Ο Αθανασιάδης απέδωσε στα ελληνικά τους όρους variance και covariance ως διακύμανση και συνδιακύμανση, αντίστοιχα, απόδοση με την οποία συμφωνεί το ΙΣΙ. Το

Analysis of variance	ανάλυση της διασποράς (Κ και Χ) ή διακύμανσης (Α, ΕΣΙ, ΙΣΙ, βλ. σημείωση 4)
Analytical statistics	αναλυτικά στατιστικά μέτρα
Analytical surveys	αναλυτικές έρευνες (Κ και Χ)
Anonymity	ανωνυμία
Area sample	δείγμα επιφανειών [ΕΣΥΕ (1959α), σ. 8]
Area sampling	δειγματοληψία επιφανειών [ΕΣΥΕ (1959α), σ. 8] ⁵
Asking of questions	κάνοντας τις ερωτήσεις
Association and causation	σύνδεση, συνάφεια (Κ και Χ, ΙΣΙ) ⁶ και αιτιότητα
Attitude	στάση
Attitude scales	κλίμακες στάσεων (Μ1)
Attribute	χαρακτηριστικό (Κ και Χ, ΙΣΙ) ⁷
Auxiliary (ancillary) variables	επικουρικές (συμπληρωματικές, Κ και Χ) μεταβλητές
Average	μέσος (Α, Κ και Χ, ΙΣΙ), μέσος όρος (ΕΣΙ, ΙΣΙ), αριθμητικός μέσος, αριθμητικός μέσος όρος (ΙΣΙ)

ΕΣΙ προτείνει αυτήν την απόδοση εναλλακτικά προς τη διασπορά και συνδιασπορά, με την οποία συμφωνούν οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου εφόσον χρησιμοποιούν τον όρο κύμανση για την απόδοση του range (εύρος, ΕΣΙ, ΙΣΙ). Ο Αθανασιάδης θεωρούσε ότι οι όροι variance και fluctuation είναι συνώνυμοι και αποδίδει τον όρο dispersion ως διασπορά, απόδοση που συμφωνεί με αυτή του ΙΣΙ. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο ως σκέδαση. Το ΕΣΙ τον αποδίδει ως σκέδαση ή διασκορπισμό, θεωρώντας τον εναλλακτικό προς τους όρους spread και variance (άπλωμα και διασπορά, αντίστοιχα). Η ΕΣΥΕ θα αποδώσει τον όρο variation ως κύμανση και διακύμανση, βλ. ΕΣΥΕ (1961α), σ. 26 και ΕΣΙ, και ΕΣΥΕ (1959), σ. 15, αντίστοιχα.

5. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου, το ΙΣΙ και ΕΣΙ αποδίδουν τον όρο area sampling ως γεωγραφική δειγματοληψία, δειγματοληψία κατά περιοχές και δειγματοληψία περιοχής, αντίστοιχα.

6. Το ΕΣΙ, στις αποδόσεις αυτές προτείνει επιπλέον τον όρο συσχέτιση, που όμως αποδίδει τον όρο correlation (Κ και Χ, ΙΣΙ). Βέβαια, ως συνάφεια αποδίδεται ο όρος contingency (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ), επομένως υπάρχει ζήτημα με αυτή την απόδοση. Ο Αθανασιάδης πρότεινε ανεπιτυχώς, οι όροι association και contingency να αποδίδονται ως αλληλουχία και σύμπωση, αντίστοιχα.

7. Ο Αθανασιάδης και το ΕΣΙ αποδίδουν τον όρο attribute ως ποιοτική ιδιότης και χαρακτηριστικό (ποιοτικό), αντίστοιχα.

B

Balanced repeated replications (BRR)	η μέθοδος της ισόρροπης επαναληπτικής επιλογής πανομοιότυπων (M2, σ. 90) ⁸
Batch testing	έλεγχος κατά δέσμες για τον εντοπισμό σπάνιων στοιχείων
Before-after designs	τα πειραματικά σχέδια προ-ελέγχου-μετά-ελέγχου
Best fit	βέλτιστη προσαρμογή (K και X, ΕΣΙ)
Best linear unbiased estimate (BLUE)	βέλτιστη γραμμική αμερόληπτη εκτίμηση (K και X, ΕΣΙ)
Beta coefficients	συντελεστές βήτα (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Bias	μεροληψία (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ) ⁹
Biased-viewpoint effect	επίδραση της μεροληπτικής άποψης
Binomial distribution	διωνυμική κατανομή (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ) ¹⁰
Binomial variates	διωνυμικές τυχαίες μεταβλητές (K και X)
Blanks on sampling frame	κενά στο δειγματοληπτικό πλαίσιο (M2, σ. 35)
Blocking	η τεχνική της δέσμευσης, επέκταση της τεχνικής του ταιριάσματος κατά ζεύγη
Blocks in area sampling	οικοδομικά τετράγωνα στη δειγματοληψία επιφανειών [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 10]
Bootstrap method of variance estimation	η μέθοδος bootstrap (ΕΣΙ, ΙΣΙ) για την εκτίμηση της διασποράς
Boundaries of strata	όρια των στρωμάτων [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 10]
Bracket codes	ταξινόμηση των κωδικών

8. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο balanced repeated replication ως ισορροπημένη επαναλαμβανόμενη επανάληψη ή αντιγραφή.

9. Ο Αθανασιάδης απέδωσε τον όρο bias ως μεροληπτικότητα, προκατάληψις και η ΕΣΥΕ ως συστηματικόν σφάλμα, ΕΣΥΕ (1959), σ. 17.

10. Ο καθηγητής Αθανασιάδης απέδωσε τον όρο ως διωνυμακός. Το ΙΣΙ προτείνει και τους εναλλακτικούς όρους κατανομή Βernoulli και σημειακή διωνυμική!

C

Call-backs	επαναληπτικές επισκέψεις [επανειλημμένες επισκέψεις, ΕΣΥΕ (1960), σ. 4]
Case	περίπτωση (Α)
Case records	καταγραφές πληροφοριών για κάθε μεμονωμένη περίπτωση
Case studies	μελέτες της περίπτωσης
Case study approach	η προσέγγιση της μελέτης της περίπτωσης
Cauchy-Schwarz inequality	ανισότητα Cauchy-Schwarz (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Causal models	αιτιατά (αιτιώδη Κ και Χ, ΕΣΙ) υποδείγματα
Causal relationship	αιτιατή (αιτιώδης Κ και Χ, ΕΣΙ) σχέση
Causation	αιτιότητα
Census	απογραφή (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Census, Population	απογραφή πληθυσμού (Α)
Cheating	εξαπάτηση, συνειδητή παραποίηση της απόκρισης
Chunks in area sampling	περιοχές που συμπεριλαμβάνουν αρκετά οικοδομικά τετράγωνα στη δειγματοληψία επιφανειών
City directories	κατάλογοι διευθύνσεων μιας πόλης
Classification questions	ερωτήσεις ταξινομήσεως [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 28]
Cluster	συστάδα (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Cluster analysis	ανάλυση συστάδων (Κ και Χ) ¹¹
Cluster sampling	δειγματοληψία συστάδων ¹²
Clustering	κατασκευή συστάδων από πλήρεις ομάδες μονάδων ¹³

11. Το ΕΣΙ για τον όρο cluster analysis προτείνει εκτός από την ανάλυση συστάδων και την ταξιδιομική ανάλυση. Το ΙΣΙ, επειδή προτείνει για τον όρο cluster εναλλακτικά με τη συστάδα και την ομάδα, αποδίδει τον όρο ως ανάλυση σε ομάδες.

12. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου και το ΕΣΙ αποδίδουν τον όρο cluster sampling ως δειγματοληψία κατά συστάδες. Το ΙΣΙ επειδή προτείνει για τον όρο cluster εναλλακτικά με τη συστάδα και την ομάδα, αποδίδει τον όρο ως δειγματοληψία κατά ομάδες.

13. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο clustering ως ταξιδιόμηση και συσταδοποίηση. Το ΙΣΙ προτείνει τους όρους συσταδοποίηση ή ομαδοποίηση.

Clusters of elements on sampling frame	συστάδες στοιχείων στο δειγματοληπτικό πλαίσιο
Code	κωδικός αριθμός [ΕΣΥΕ (1960), σ. 5]
Coders, training of	εκπαίδευση των κωδικογράφων [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 30]
Coding	κωδικοποίηση, κωδικογράφηση [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 30]
Coefficient of equivalence	συντελεστής ισοδυναμίας (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Coefficient of reproducibility	συντελεστής αναπαραγωγιμότητας (Μ1, σ. 58)
Coefficient of variation (c. v.)	συντελεστής μεταβλητότητας (Κ και Χ, ΙΣΙ, ΕΣΙ) ¹⁴
Collapsed strata method	η μέθοδος κατά την οποία όλες οι επιλογές από μια ομάδα ζωνών θεωρούνται ως τυχαίες επιλογές από ένα μόνο στρώμα ¹⁵
Combined ratio means	συνδυασμένοι μέσοι λόγου
Combined strata method	η μέθοδος των συνδυασμένων στρωμάτων
Comparability	συγκρισιμότητα
Comparison of means	σύγκριση δύο μέσων
Complete clusters	πλήρεις συστάδες
Complete coverage	πλήρης κάλυψη
Components of variance	συνιστώσες της διασποράς (Κ και Χ ή της διακύμανσης ΕΣΙ)
Computer-assisted telephone interviewing (CATI)	τηλεφωνικές συνεντεύξεις με τη βοήθεια Η/Υ
Computer assisted personal interviewing (CAPI)	προσωπικές συνεντεύξεις με τη βοήθεια Η/Υ
Conditioning in panels	ο κίνδυνος ότι τα μέλη του πάνελ μπορεί να γίνουν μη τυπικά μέλη

14. Η ΕΣΥΕ έχει υιοθετήσει μέχρι σήμερα την απόδοση του όρου coefficient of variation από τον καθηγητή Αθανασιάδη ως συντελεστή μεταβλητικότητας. Το ΕΣΙ προτείνει εναλλακτικά και τον όρο συντελεστή μεταβολής.

15. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο collapsed stratum method ως μέθοδο των συμπυκνωμένων στρωμάτων.

Confidence intervals	του πληθυσμού ως αποτέλεσμα του γεγονότος ότι ανήκαν στο πάνελ διαστήματα εμπιστοσύνης [ΕΣΥΕ (1965), σ. 13, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ]
Confidence levels	επίπεδα εμπιστοσύνης (ΕΣΙ, ΙΣΙ) ¹⁶
Confidentiality	εμπιστευτικότητα, το εμπιστευτικόν της παρεχόμενης πληροφορίας [ΕΣΥΕ (1969), σσ. 32-33]
Consistency	συνέπεια (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ), λογική συνέπεια [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 15]
Consistency checks	έλεγχοι συνεπειάς
Content analysis	ανάλυση περιεχομένου
Contextual data	συμπληρωματικά δεδομένα που συλλέγονται ώστε να παρέχουν πληροφορίες αναφερόμενες στο γενικό πλαίσιο της δειγματοληπτικής έρευνας για την αύξηση της αναλυτικής της ισχύος
Continuing sampling operations	τεχνικές που εφαρμόζονται με επαναλαμβανόμενη χρήση των ίδιων δειγματοληπτικών πλαισίων και με παρόμοιες δειγματοληπτικές μεθόδους
Control effect with observation	επίδραση ελέγχου κατά την παρατήρηση
Control group	ομάδα ελέγχου
Control through measurement, <i>see also</i> Adjustments in the analysis of experiments	η μέθοδος του ελέγχου διά των μετρήσεων, βλ. <i>επίσης</i> προσαρμογές κατά την ανάλυση των πειραμάτων
Controlled selection	η τεχνική της ελεγχόμενης επιλογής
Conversational interviewing	η συνδιάλεξη ως συνέντευξη
Correlated responses	η μέθοδος των συσχετιζόμενων αποκρίσεων (Μ2, σ. 340)
Correlated samples	συσχετιζόμενα δείγματα
Correlation	συσχέτιση (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)

16. Οι Κοζολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο confidence level ως βαθμό εμπιστοσύνης.

Cost	κόστος [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 14]
Cost factors	παράγοντες κόστους
Covariance	συνδιασπορά (Κ και Χ) ή συνδιακύμανση (Α, ΕΣΙ, ΙΣΙ, βλ. σημείωση 4)
Coverage	κάλυψη [ΕΣΥΕ (1960), σ. 3]
Covering letter with mail questionnaire	επεξηγηματικό γράμμα συνοδευτικό με τα ερωτηματολόγια διά του ταχυδρομείου
Critical values	κρίσιμες τιμές (Κ και Χ, ΕΣΙ) ¹⁷
Cross-product	γινόμενο δύο αναλογιών
Cross-tabulation	παρουσίαση δύο μεταβλητών σε πίνακα
Cumulated samples	τεχνικές για τη συγκέντρωση περιπτώσεων από διαφορετικές έρευνες που συνδυάζονται σε ένα μεγάλο δείγμα
Cumulative scale	αθροιστική (Κ και Χ, ΕΣΙ) κλίμακα (Μ1, σ. 20)
D	
Data collection	συλλογή δεδομένων [ΕΣΥΕ (1969), σ. 16]
Data preparation	προετοιμασία των δεδομένων
Degrees of freedom (df)	βαθμοί ελευθερίας (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Dependent variable	εξαρτημένη μεταβλητή (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ)
Depth interviewing	συνέντευξη σε βάθος
Depth of interviewing	το βάθος της συνέντευξης
Descriptive statistics	περιγραφικά στατιστικά (ΕΣΙ) μέτρα ¹⁸
Descriptive survey	περιγραφική δειγματοληπτική έρευνα (ΕΣΙ)

17. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο critical value ως κριτική τιμή!

18. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο descriptive statistics εκτός από περιγραφικά στατιστικά και περιγραφική στατιστική και οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου, και το ΙΣΙ προτείνουν μόνο την τελευταία. Όμως, ως Περιγραφική Στατιστική εννοείται η στατιστική ανάλυση δειγματοληπτικών δεδομένων, η οποία βεβαίως βασίζεται σε περιγραφικά στατιστικά μέτρα.

Designated respondent	ο αποκρινόμενος που ορίζεται σε κάθε έρευνα ως κατάλληλος για τη συλλογή των πληροφοριών
Design effect (Deff)	η επίδραση του σχεδίου (M2, σ. 82)
Diary records	καταχωρίσεις σε ημερολόγια ¹⁹
Dichotomies	διχοτόμοι ²⁰
Difference estimates	εκτιμήσεις διαφορών
Difference of means	διαφορά δύο μέσων
Differential scales	διαφορικές κλίμακες (M1, σ. 38)
Discrete variable	διακριτή (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ) μεταβλητή
Discriminant analysis	διακρίνουσα ανάλυση (ΕΣΙ) ²¹
Disproportionate stratified sampling	δυσανάλογη στρωματοποιημένη δειγματοληψία (M2)
Distribution	κατανομή (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Disturbing variables	διαταραγμένες (Κ και Χ, ΕΣΙ) μεταβλητές
Documents, use in surveys	τεκμήρια, η χρήση τους στις έρευνες
Domains of study (subpopulations)	περιοχές της μελέτης (υπό-πληθυσμοί)
Double-barrelled question	διφορούμενη ερώτηση
Double-blind trial	διπλά-τυφλή (ΕΣΙ) ²² δοκιμή, το πείραμα κατά το οποίο δεν γνωρίζουν ο ασθενής και ο γιατρός σε ποια ομάδα ανήκει ο ασθενής
Double ratio	διπλός λόγος (ΕΣΙ)
Double sampling	διπλή δειγματοληψία (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Dummy variable	εικονική μεταβλητή (Κ και Χ, ΕΣΙ) ²³

19. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιήθηκε από την ΕΣΥΕ στην Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών του 1957/1958 ως account book method, μέθοδος «βιβλιαρίου λογαριασμών», βλ. ΕΣΥΕ (1964), σ. 12.

20. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο dichotomy ως διχοτόμηση και το ΕΣΙ διχοτομία. Έτσι, το ΕΣΙ και ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο dichotomous variable ως διχοτομική μεταβλητή, δηλαδή μεταβλητή διχοτόμος.

21. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο discriminant analysis εκτός από διακρίνουσα ανάλυση και ως διαχωριστική ή διακριτική ανάλυση, αποδόσεις με τις οποίες συμφωνούν οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου και το ΙΣΙ.

22. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο double-blind ως διπλή τυφλή!

23. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο dummy variable εκτός από εικονική μεταβλητή και ως

Duplication on sampling frame	διπλές εγγραφές στο δειγματοληπτικό πλαίσιο [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 25]
Dwelling	κατοικία [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 18]
E	
Editing	επιμέλεια των αρχείων δεδομένων [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 21]
Efficiency	αποτελεσματικότητα [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 25]
Elaboration	η επεξεργασία ως μέθοδος για τον έλεγχο (control) ενός παράγοντα ελέγχου (test) κατά την ανάλυση στοιχείο (μονάδα)
Element	καταλληλότητα [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 27]
Eligibility	καταλληλότητα [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 27]
Eligibility rate	λόγος καταλληλότητας, ο λόγος του μεγέθους του κατάλληλου πληθυσμού ως προς το μέγεθος των δειγματοληπτικών μονάδων που ενέχονται στην επιλογή
Endogenous variable	ενδογενής μεταβλητή (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
<i>Epssem</i> (equal probability of selection method) samples	δείγματα <i>epssem</i> (μέθοδος επιλογής δειγμάτων με ίση πιθανότητα, M2, σ. 265) ²⁴
Equal allocation	ίσος καταμερισμός, η επιλογή ενός σταθερού αριθμού δειγματοληπτικών μονάδων από κάθε στρώμα
Equal probability of selection, <i>see Epssem</i>	ίση πιθανότητα επιλογής [ΕΣΥΕ (1959), σ. 6], βλ. <i>epssem</i>
Equal appearing intervals, method of, <i>see also</i> Thurstone scales	η μέθοδος των εμφανιζομένων ως ίσων διαστημάτων (M1, σ. 23), βλ. <i>επίσης</i> κλίμακες Thurstone

ψευδομεταβλητή (ISI) και βωβή, βουβή ή πλασματική μεταβλητή.

24. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *epssem* ως μέθοδος ισοπιθανοτικής εκλογής ή επιλογής.

Error of central tendency	σφάλμα κεντρικής τάσεως (M1, σ. 34)
Errors of measurement	σφάλματα μετρήσεων
Estimate	εκτίμηση (τιμή) [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 14, Κ και Χ, ΕΣΙ] ²⁵
Estimation	εκτίμηση (μέθοδος) [ΕΣΥΕ (1969), σ. 276, Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ] ²⁶
Estimator	εκτιμήτρια, [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 14, Κ και Χ, ΕΣΙ] ²⁷
Ethics	δεοντολογία ²⁸
Ethics, anonymity	ανωνυμία
Ethics, code of ethics	κώδικας δεοντολογίας
Ethics, confidentiality	εμπιστευτικότητα
Ethics, ISI Declaration on Professional Ethics	Διακήρυξη Δεοντολογίας του Διεθνούς Στατιστικού Ινστιτούτου
Ethics, privacy	μυστικότητα
Event data	συλλογή δεδομένων από (σημαντικά) γεγονότα (που μπορεί να επηρεάζουν τις αποκρίσεις)
Exhaustiveness rule	ο κανόνας της καθολικότητας
Exogenous variables	εξωγενής μεταβλητή (Κ και Χ)
Experimental designs	πειραματικά σχέδια
Experiments	πειράματα
Experts as interviewers	εμπειρογνώμονες ως συνεντευκτές
Explanatory surveys	ερμηνευτικές έρευνες
<i>Ex post facto</i> designs, <i>see</i> Retrospective design	σχέδια <i>ex post facto</i> (μετά το γεγονός), βλ. σχέδιο επαναθεώρησης
External validity	εξωτερική εγκυρότητα (R)
Extraneous variable, <i>see</i> 'Third' variable	εξωτερική μεταβλητή, βλ. «Τρίτη» μεταβλητή Z ως αιτία δύο επιδράσεων X, Y

25. Το ΕΣΙ, εκτός από εκτίμηση, αποδίδει τον όρο estimate και ως εκτιμητής και εκτιμήτρια, ενώ το ΙΣΙ ως εκτιμηθείσα τιμή.

26. Το ΕΣΙ, εκτός από εκτίμηση, αποδίδει τον όρο estimation και ως εκτιμητική.

27. Το ΕΣΙ, εκτός από εκτιμήτρια, αποδίδει τον όρο estimator και ως εκτιμητής που συμφωνεί με το ΙΣΙ.

28. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο ethics ως ηθικοί περιορισμοί ή ηθική! Ως ηθική αποδίδει τον όρο και το ΙΣΙ!

F

Factor analysis	ανάλυση παραγόντων (Κ και Χ) ²⁹
Factor extraction	εξαγωγή παραγόντων (Μ1, σ. 52)
Factor loadings	φορτία (των μεταβλητών) ανά παράγοντα (Μ1, σ. 53) ³⁰
Factor rotation	περιστροφή παραγόντων (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Factor score	ο βαθμός (κάθε παρατήρησης στον καινούργιο) παράγοντα (Μ1, σ. 51) ³¹
Factorial designs	παραγοντικά (πειραματικά) σχέδια ³²
Factual questions	πραγματολογικές ερωτήσεις
Family budget survey	έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών [ΕΣΥΕ (1961α)]
Field instructions	οδηγίες για την επιτόπια έρευνα [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 14]
Fieldwork	επιτόπια έρευνα [οι επί τόπου εργασίες ΕΣΥΕ (1959β), σ. 6]
Fieldwork checks	έλεγχοι κατά την επιτόπια έρευνα (για σφάλματα των συνεντευκτών και μεροληψία)
Filter questions	ερωτήσεις φίλτρο
Finite population correction (fpc)	διόρθωση πεπερασμένου πληθυσμού (Κ και Χ, ΕΣΙ)
Focused (or guided) interview	εστιασμένη συνέντευξη ή οδηγός συνέντευξης
Follow-up methods	μέθοδοι συνεχούς παρακολούθησης (Μ2, σ. 76) για τη συνέχιση της έρευνας ώστε να αυξηθεί η απόκριση ³³
Foreign elements on sampling frame, <i>see</i> Blanks on sapling frame	άσχετα στοιχεία στο δειγματοληπτικό πλαίσιο, βλ. κενά στο δειγματοληπτικό πλαίσιο

29. Το ΕΣΙ και ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο factor analysis ως παραγοντική ανάλυση.

30. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου, και το ΕΣΥ αποδίδουν τον όρο factor loadings ως φόρτιση παραγόντων και το ΙΣΙ ως οι επιβαρύνσεις των παραγόντων.

31. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο factor score ως παραγοντικό σκορ και το ΙΣΙ ως σκορ του παράγοντα.

32. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο factorial design ως παραγοντικός σχεδιασμός!

33. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο follow-up ως παρακολούθηση.

Frame of reference for questions	το πλαίσιο αναφοράς για τις ερωτήσεις
Frames for selection	(δειγματοληπτικά) πλαίσια για την επιλογή [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 8]
Frequency distributions	κατανομές συχνοτήτων (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Functions of random variables	συναρτήσεις τυχαίων μεταβλητών
Funnel sequence of questions	ακολουθία των ερωτήσεων ως χοάνη (ξεκινώντας από ευρύτερες ερωτήσεις περί του αντικείμενου και συνεχίζοντας σε περισσότερο συγκεκριμένες ερωτήσεις)
G	
Gallup Polls, <i>see also</i> Public opinion polls	δημοσκοπήσεις Gallup, βλ. επίσης δημοσκοπήσεις της κοινής γνώμης
General linear model	γενικό γραμμικό υπόδειγμα
Geographical stratification	γεωγραφική στρωματοποίηση
Gross errors, <i>see also</i> Response errors	συνολικά σφάλματα (Μ2, σ. 336), βλ. επίσης σφάλματα αποκρίσεων
Grouped strata	ομαδοποιημένα στρώματα
Guttman scales	κλίμακες Guttman
H	
Half-open interval	ημανοιχτό διάστημα
Halo effect	επίδραση άλω (όταν οι αποκρινόμενοι ταξινομούν ένα αντικείμενο σε κάθε κλίμακα σύμφωνα με τη γενική τους εντύπωση και όχι με τη σημασία της κλίμακας)
Hawthorne effect	επίδραση Hawthorne
History, as a source of experimental invalidity	ιστορία (γεγονός ή υπόθεση) ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας (R)
Homogeneity within clusters	ομοιογένεια (ΕΣΙ, ΙΣΙ) ³⁴ εντός των συστάδων

34. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο homogeneity ως ομογένεια, τον οποίο το ΕΣΙ προτείνει εναλλακτικά με τον όρο ομοιογένεια.

Homogeneity within strata	ομοιογένεια (ΕΣΙ, ΙΣΙ) εντός των στρωμάτων
Horvitz-Thompson estimator	εκτιμήτρια Horvitz-Thompson (Κ και Χ) ³⁵
Household composition questions	ερωτήσεις για τη σύνθεση του νοικοκυριού
Households, sampling of	δειγματοληψία νοικοκυριών
Housing, surveys on	έρευνες κατοικίας [οικισμός, ΕΣΥΕ (1959β)]
Hypotheses, testing of	έλεγχος υποθέσεων (ΕΣΙ, ΙΣΙ)
I	
Identification code	κωδικός προσδιορισμού του ερωτηματολογίου-περίπτωσης
Imputation	μέθοδοι μεταβίβασης τιμών για την αντικατάσταση των ελλειπουσών τιμών (Μ2, σ. 87) ³⁶
Inadequate response, types of	τύποι ανεπαρκών αποκρίσεων
Incomplete coverage	ελλιπής κάλυψη [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 25]
Inconclusive (negative) results	ακατάληκτα (αρνητικά) αποτελέσματα
Independence	ανεξαρτησία (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Independent variable	ανεξάρτητη μεταβλητή (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Index (construction)	(κατασκευή) δείκτη (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Index numbers	αριθμοδείκτες (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Individual response error, <i>see also</i> Memory errors, Response errors	μεμονωμένο (ατομικό) σφάλμα αποκρίσεως, βλ. επίσης σφάλματα μνήμης, σφάλματα αποκρίσεως
Individuals, sampling of	δειγματοληψία ατόμων-μονάδων

35. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο Horvitz-Thompson estimator ως εκτιμητής των Horvitz-Thompson (βλ. σημείωση 27).

36. Αναφέρεται αμετάφραστο ως imputed value, βλ. ΕΣΥΕ (1969), σ. 21. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο imputation ως αντικατάσταση, υποκατάσταση.

Ineligible listings, <i>see</i> Blanks on sampling frame, Eligibility rate	κατάλογοι των ακατάλληλων για συμμετοχή στην έρευνα [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 23], βλ. κενά στο δειγματοληπτικό πλαίσιο, λόγος καταλληλότητας
Ineligibles	ακατάλληλοι για συμμετοχή στην έρευνα (M2, σ. 38)
Inference, <i>see also</i> Estimation	συμπερασματολογία, βλ. επίσης εκτίμηση (μέθοδος) ³⁷
Informal interviewing in attitude scale construction	μη τυπική συνέντευξη κατά την κατασκευή των κλιμάκων μετρήσεως στάσεων
Informal interviewing in pilot surveys	μη τυπική συνέντευξη στις δοκιμαστικές έρευνες (έρευνες-πλότος)
Instrumentation as a source of experimental invalidity	[η χρήση] των επιστημονικών εργαλείων (μέσων) [στα πειράματα] ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας (R)
Intensity analysis	ανάλυση της εντάσεως (A, K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Intensive studies	εντατικές μελέτες
Interaction effect, <i>see also</i> Reactive effect	αλληλεπίδραση (A, K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ), βλ. επίσης επίδραση αντενέργειας
Intercorrelation	διασυσχέτιση (K και X, ΕΣΙ, ³⁸ ΙΣΙ)
Internal consistency	συνοχή (M1, σ. 46)
Internal validity	εσωτερική εγκυρότητα (R)
Interpenetrating sampling, <i>see also</i> Replicated sampling	ενδοδιεισδυτική δειγματοληψία (M2, σ. 77), βλ. επίσης δειγματοληψία πανομοιότυπων
Interpretation of association	ερμηνεία σύνδεσης, συνάφειας (K και X, ΙΣΙ, βλ. σημείωση 6)

37. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο inferential statistics ως επαγωγική στατιστική (δηλαδή επαγωγικά στατιστικά μέτρα, inductive statistics). Για τη σύγχυση περί αυτή την ορολογία βλ. σχετικά, Μιχαλοπούλου (2004), σημείωση 51, σσ. 110-111.

38. Το ΕΣΙ αποδίδει εναλλακτικά τον όρο intercorrelation και ως ενδοσυσχέτιση, βλ. σχετικά, intra-class correlation.

Interval scales	κλίμακες διαστήματος (M1, σ. 19)
Intervals of selection	διαστήματα δειγματοληψίας για την επιλογή του δείγματος με συστηματική δειγματοληψία
Interview	συνέντευξη [ΕΣΥΕ (1959), σ. 3]
Interviewer	συνεντευκτής/τρια, ερευνήτρια [ΕΣΥΕ (1959), σ. 4] ³⁹
Interviewer bias	μεροληψία των συνεντευκτών
Interviewer-respondent interaction	αλληλεπίδραση μεταξύ συνεντευκτή και αποκρινόμενου
Interviewers, adaptability	προσαρμοστικότητα των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1969), σ. 30]
Interviewers, assignments of	ανατιθέμενη εργασία στους συνεντευκτές, επιφόρτιση [ΕΣΥΕ (1969), σ. 33]
Interviewers, desirable characteristics of	επιθυμητά χαρακτηριστικά, ιδιότητες των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1969), σ. 30]
Interviewers, errors of	σφάλματα των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1960), σ. 8]
Interviewers, expectations of, errors due to	συνεντευκτές, προσδοκίες, σφάλματα λόγω των προσδοκιών
Interviewers, instructions to	οδηγίες προς τους συνεντευκτές, ερευνητές [ΕΣΥΕ (1959), σ. 7]
Interviewers, morale of	ηθικό των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1969), σ. 30]
Interviewers, number of	αριθμός των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1960), σ. 8]
Interviewers, payment of	πληρωμή των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1960), σ. 4]
Interviewers, selection of	επιλογή των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 30]
Interviewers, supervision of	εποπτεία των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1960), σ. 3]

39. Η ΕΣΥΕ (ως ΓΣΥΕ), στην πρώτη ερευνητική προσπάθεια που διενήργησε το 1930 «επί των εργατικών οικογενειακών προϋπολογισμών», προέβλεπε την πρόσληψη εποπριτών για τη διεξαγωγή της, οδηγία που συμφωνεί μεθοδολογικά για τα κατάλληλα χαρακτηριστικά των συνεντευκτών, και για αυτούς τους λόγους υιοθετεί μεταγενέστερα το ερευνήτρια για την απόδοση του όρου interviewer βλ. σχετικά, Μιχαλοπούλου (2004), σ. 143.

Interviewers, training of	εκπαίδευση των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1960), σ. 4]
Interviewers, training of, and quality of interviews	συνεντευκτές, εκπαίδευση και ποιότητα των συνεντεύξεων [ΕΣΥΕ (1960), σ. 3]
Interviewers, training of, and refusals	συνεντευκτές, εκπαίδευση και αρνήσεις
Interviewers, working conditions of	συνθήκες εργασίας των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1961), σ. 30]
Interviewers' manual	οδηγός για τους συνεντευκτές
Interviewer variance	ασυμφωνία των συνεντευκτών, σφάλματα των ερευνητών [ΕΣΥΕ (1960), σ. 8]
Interviewing as a method of enquiry	η συνέντευξη ως μέθοδος διερεύνησης
Intra-class correlation	ενδοσυσχέτιση (Κ και Χ) ⁴⁰
Inverted funnel sequence of questions	ανεστραμμένη ακολουθία των ερωτήσεων ως χοάνη
Investigations	διερευνήσεις, [έρευνες, εξέτασις ΕΣΥΕ (1959), σ. 3]
Item	μονάς (Α), ερώτηση-μονάδα (M1, σ. 23 και M2, σ. 37) ⁴¹
Item analysis	ανάλυση των ερωτήσεων-μονάδων (M1, σ. 46) ⁴²
Item non-response	μερική μη απόκριση, μη απόκριση κάθε ερώτησης-μονάδας (M2, σ. 38)

40. Ο Αθανασιάδης, το ΕΣΙ και ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο intra-class correlation ως ενδοταξική, ενδοκατηγορική και ενδοσυσταδιακή συσχέτιση, αντίστοιχα. Πιθανότατα, η τελευταία απόδοση να οφείλεται στο γεγονός ότι κατά το σχεδιασμό του δείγματος στις κοινωνικές διερευνήσεις η συσχέτιση αυτή είναι σχεδόν πάντα θετική. Κατά συνέπεια, στη δειγματοληψία συστάδων είναι εξαιρετικής σημασίας η γνώση αυτή για τον κίνδυνο που διατρέχει κανείς να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του δειγματοληπτικού σφάλματος, βλ. Moser και Kalton, σ. 104. Όμως, ο όρος εκτός από τη δειγματοληψία συστάδων χρησιμοποιείται επίσης, ως intra-class correlation coefficient, και για την εκτίμηση της ασυμφωνίας των συνεντευκτών: interviewer variance, Moser και Kalton, σσ. 383, 401.

41. Από την ΕΣΥΕ μεταφράζεται ως καταναλωτικών είδος βάσει του υπό διερεύνηση αντικειμένου, βλ. ΕΣΥΕ (1961α), σ. 13.

42. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο item analysis ως ανάλυση κατά ερώτημα ή θέμα.

Item pool for attitude scaling	βασική συγκέντρωση ερωτήσεων για τις κλίμακες μετρήσεως στάσεων (M1)
J	
Jack-knife method of variance estimation	η μέθοδος Jack-knife για την εκτίμηση της διασποράς (Κ και Χ, ΕΣΙ) ⁴³
Judgment samples	προαποφασισμένα (μη τυχαία) δείγματα ⁴⁴
K	
Kish selection table, Kish method	ο πίνακας επιλογής του Kish, μέθοδος Kish
Knowledge questions	ερωτήσεις γνώσεων
L	
Large units	μεγάλες (δειγματοληπτικές) μονάδες
Large samples	δείγματα μεγάλου μεγέθους
Large-scale survey	έρευνα μεγάλης έκτασης, [έρευνα εις μεγάλην κλίμακαν, ΕΣΥΕ (1961α), σ. 14]
Latent structure analysis	ανάλυση λανθανουσών δομών (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Latent structure models	υποδείγματα λανθανουσών δομών (M1, σ. 61)
Latin squares	λατινικά τετράγωνα (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Lattice sampling, <i>see</i> Controlled selection	ένας τύπος στρωματοποιημένης κατά δύο παράγοντες δειγματοληψίας, βλ. η τεχνική της ελεγχόμενης επιλογής ⁴⁵

43. Το ΕΣΙ και ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο jackknife variance estimator ως εκτιμήτρια ή εκτιμητής διασποράς jackknife και jackknife εκτιμητής διακύμανσης, αντίστοιχα, βλ. σχετικά τη συζήτηση για την απόδοση των όρων variance και estimator.

44. Ο όρος judgment samples αναφέρεται στη δειγματοληψία ποσοστάσεων (quota sampling) και τη σκόπιμη δειγματοληψία (purposive sampling), δηλαδή σε δείγματα που επλέγονται με μη τυχαίες μεθόδους. Το ΕΣΙ τον αποδίδει ως δείγμα κρίσης και το ΙΣΙ ως δειγματοληψία κρίσης ή σκοπιμότητας.

45. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου και το ΕΣΙ αποδίδουν το όρο lattice sampling ως

Least squares, <i>see</i> Mean square error	ελάχιστα τετράγωνα (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ), βλ. μέσο τετραγωνικό σφάλμα
Length of questionnaires	η διάρκεια των ερωτηματολογίων
Level of significance	επίπεδο σημασίας, επίπεδο σημαντικότητας (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ, βλ. επίσης significance) ⁴⁶
Likert scales	κλίμακες Likert
Linear combination	γραμμικός συνδυασμός
Linearity	το κριτήριο της γραμμικότητας (Μ1, σ. 23) ⁴⁷
Linearity in regression	γραμμικότητα στη παλινδρόμηση ⁴⁸
Linking procedures for missing elements	διαδικασίες συνδέσεως για τα διαφυγόντα ή ελλείποντα στοιχεία (του δειγματοληπτικού πλαισίου με έναν ή περισσότερους προσδιορισμένους καταλόγους)
Listing in area sampling	κατασκευή καταλόγων (πλαισίων) στη δειγματοληψία επιφανειών
Lists, sampling from	δειγματοληψία από τους καταλόγους (πλαίσια) [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 25]
Location sampling	δειγματοληψία τοποθεσιών για παρατήρηση
Longitudinal studies	διαμήκεις μελέτες (ΙΣΙ) ⁴⁹
M	
Mail questionnaires, mail surveys	ερωτηματολόγια διά του ταχυδρομείου, έρευνες διά του ταχυδρομείου
Main effects	κύριες επιδράσεις
Maps as sampling frame	χάρτες ως δειγματοληπτικά πλαίσια [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 10]

δειγματοληψία κικλιδωτή και δικτυωτή δειγματοληψία, αντίστοιχα.

46. Ο Αθανασιάδης και το ΕΣΙ αποδίδουν το level εκτός από επίπεδο και ως στάθμη.

47. Ο Αθανασιάδης αποδίδει τον όρο linearity ως ευθυγραμμικότης.

48. Ο Αθανασιάδης αποδίδει τον όρο linearity of regression ως ευθυγραμμικότης παλινδρόμησης.

49. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο longitudinal survey ως διαχρονική δειγματοληπτική έρευνα. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο survey ως μελέτη.

Marginal association	περιθώρια (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ) σύνδεση, συνάφεια
Master samples	κύρια δείγματα (M2, σ. 75)
Matching	η τεχνική του ταιριάσματος (M2, σ. 75) ⁵⁰
Maturation as a source of experimental invalidity	οι επιδράσεις του χρόνου ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας (R)
Mean, arithmetic	αριθμητικός μέσος (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Mean square error	μέσο τετραγωνικό σφάλμα (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Measurability	η δυνατότητα μετρήσεως
Measurement errors	σφάλματα μετρήσεως (ΕΣΙ)
Measures of central tendency	μέτρα κεντρικής τάσεως (A, K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Measures of dispersion	μέτρα διασποράς (A, ΙΣΙ) ⁵¹
Measures of location	μέτρα θέσεως (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Measures of size	μέτρα μεγέθους (του πληθυσμού και των πρωταρχικών δειγματοληπτικών μονάδων)
Median	διάμεσος (A, K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Memory errors	σφάλματα μνήμης [ΕΣΥΕ (1964), σ. 12]
Missing data, <i>see</i> Item non-response	διαφυγόντα ή ελλείποντα στοιχεία (δεδομένα) [ΕΣΥΕ (1960), σ. 3 και ΕΣΥΕ (1969), σ. 37], βλ. μερική μη απόκριση
Missing elements from sampling frames, missing elements	διαφυγόντα ή ελλείποντα στοιχεία από τα δειγματοληπτικά πλαίσια
Missing values	ελλείπουσες τιμές
Mobile populations	μετακινούμενοι πληθυσμοί
Mode	επικρατούσα τιμή (A, K και X, ΕΣΙ) ⁵²

50. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο *matching* ως ταιρίασμα, απόδοση με την οποία συμφωνεί το ΕΣΙ που προτείνει επίσης και τις εναλλακτικές αποδόσεις σύζευξη και συναρμογή.

51. Ο Αθανασιάδης, όπως σημειώσαμε παραπάνω, αποδίδει τον όρο *dispersion* ως διασπορά ή απόδοση που συμφωνεί με αυτή του ΙΣΙ (σημείωση 4). Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο ως σκέδαση. Το ΕΣΙ τον αποδίδει ως σκέδαση ή διασκορπισμό θεωρώντας τον εναλλακτικό με τους όρους *spread* και *variance* (άπλωμα και διασπορά, αντίστοιχα).

52. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο *mode* εκτός από επικρατού-

Mortality as a source of experimental invalidity	πειραματική θνησιμότητα ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας
Movers	μετακομίσεις (μη απόκριση)
Moving observer method	η μέθοδος του μετακινούμενου παρατηρητή (για τον υπολογισμό του αριθμού των ανθρώπων σε έναν δρόμο)
Multidimensional scaling methods	μέθοδοι κατασκευής πολυδιάστατων κλιμάκων (M1, σ. 67) ⁵³
Multinomial variable	πολυωνυμική (A, K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ) μεταβλητή
Multi-phase sampling	δειγματοληψία πολλαπλών φάσεων (M2, σ. 66) ⁵⁴
Multiple classification analysis (M.C.A.)	ανάλυση πολλαπλών ταξινομήσεων (K και X, ΕΣΙ)
Multiple comparison tests	έλεγχοι πολλαπλών συγκρίσεων (K και X, ΕΣΙ) ⁵⁵
Multiple frames	χρήση πολλαπλών δειγματοληπτικών πλαισίων (όταν ο πληθυσμός ορίζεται από την ένωση ενός αριθμού καταλόγων) ⁵⁶
Multiple regression	πολλαπλή παλινδρόμηση (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Multiple stratification	πολλαπλή στρωματοποίηση (K και X, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Multiple treatment interference as a source of experimental invalidity	παρεμβολή πολλαπλών πειραματικών χειρισμών ⁵⁷ ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας (R)

σα τιμή και κορυφή (ΙΣΙ). Το ΕΣΙ, εκτός από επικρατούσα τιμή και κορυφή, προτείνει εναλλακτικά και τη δεσπόζουσα τιμή.

53. Το ΕΣΙ και ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο multidimensional scaling ως πολυδιάστατη κλιμακοποίηση.

54. Το ΕΣΙ και ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο multi-phase sampling ως πολυφασική δειγματοληψία.

55. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο multiple comparisons tests ως πολλαπλοί έλεγχοι.

56. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο multiple frame surveys ως δειγματοληπτική έρευνα πολλαπλών πλαισίων.

57. Ο όρος treatment αποδίδεται από τον καθηγητή Ψυχολογίας Σταμάτη Παπαστάμου ως πειραματικός σχεδιασμός. Οι Κοζολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο ως αγωγή και το ΕΣΙ ως αγωγή ή θεραπεία!

Multi-purpose samples	δείγματα πολλαπλών στόχων (M2, σ. 336) ⁵⁸
Multi-stage sampling	πολυσταδιακή δειγματοληψία (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Multi-trait multi-method matrix technique	η τεχνική του πίνακα πολλαπλών χαρακτηριστικών και πολλαπλών μεθόδων
Multivariate analysis	πολυμεταβλητή ανάλυση (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
N	
Net errors	καθαρά σφάλματα [ΕΣΥΕ (1960), σ. 6]
Neyman allocation	καταμερισμός Neyman (Κ και Χ, ΙΣΙ) ⁵⁹
Nominal scales	ονομαστικές κλίμακες (Μ1, σ. 18)
Nomogram	νομόγραμμα [ΕΣΥΕ (1963), σ. 6, ΕΣΙ] ⁶⁰
Non-contacts (not-at-homes)	μη ανευρεθέντες (Μ2, σ. 38)
Non-contact sheet	καταγραφή των μη ανευρεθέντων
Non-coverage	μη κάλυψη
Non-directive interviewing	μη κατευθυντήρια συνέντευξη
Non-normality	μη κανονικότητα
Non-parametric tests	μη παραμετρικοί (ΕΣΙ, ΙΣΙ) ⁶¹ έλεγχοι
Non-respondents	μη αποκρινόμενοι (Μ2, σ. 38)
Non-response	μη απόκριση (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Non-sampling errors	μη δειγματοληπτικά σφάλματα [ΕΣΥΕ (1969), σ. 41, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ]
Normal distribution, Normality	κανονική κατανομή (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ), κανονικότητα
Null hypothesis	μηδενική υπόθεση (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ) ⁶²
Nutrition surveys	έρευνες διατροφής [ΕΣΥΕ (1964)]

58. Ο όρος χρησιμοποιείται χωρίς να μεταφράζεται, βλ. ΕΣΥΕ (1964), σ. 10.

59. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο Neyman allocation ως επιμερισμός (κατανομή δειγματοληψιών μεγεθών) του Neyman.

60. Ο Αθανασιάδης αποδίδει τον όρο nomogram ως αβάκιον ή νομογράφημα.

61. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο non-parametric ως παραμετρικός.

62. Ο Αθανασιάδης αποδίδει τον όρο null hypothesis ως υπόθεσις μηδέν.

O

Observation as a method of enquiry	η παρατήρηση ως μέθοδος διερεύνησης
Observational errors, <i>see</i> Response errors	σφάλματα παρατηρήσεων (ΕΣΙ ⁶³ , ΙΣΙ) βλ. σφάλματα αποκρίσεων
Occupation, codes for	κωδικοί για την απασχόληση
One-shot sample	μεμονωμένο δείγμα
Open questions	ανοιχτές ερωτήσεις
Opinion questions	ερωτήσεις αντιλήψεων
Optical scanners, <i>see</i> Paper-and-pencil interviewing (PAPI)	οπτική ανάγνωση, βλ. ερωτηματολόγιο που συμπληρώνεται με μολύβι
Optimum allocation	βέλτιστος καταμερισμός (Κ και Χ, ΙΣΙ) ⁶⁴
Optimum cluster size	βέλτιστο μέγεθος της συστάδας
Optimum stratification	βέλτιστη στρωματοποίηση
Order statistics	διατεταγμένο δείγμα (Χ και Κ, ΕΣΙ) ⁶⁵
Ordinal scales	τακτικές κλίμακες (Μ1, σ. 18)
Overlapping lists	κατάλογοι με επικαλύψεις
Overlapping samples	επικαλυπτόμενα δείγματα

P

Paired comparison experiment	το πείραμα σύγκρισης κατά ζεύγη (Κ και Χ, ΕΣΙ) ⁶⁶
Paired selection sample design	το δειγματοληπτικό σχέδιο επιλογής κατά ζεύγη
Panel	πάνελ (ΕΣΙ) ⁶⁷

63. Το ΕΣΙ αποδίδει εναλλακτικά τον όρο *observational error* και ως παρατηρητικό ή παρατηρησιακό σφάλμα.

64. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *optimum allocation* ως βέλτιστος επιμερισμός, βέλτιστη κατανομή δειγματικών μεγεθών.

65. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *order statistics* εναλλακτικά και ως διατεταγμένα στατιστικά (ΙΣΙ), διατεταγμένες στατιστικές συναρτήσεις.

66. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο *paired comparison* ως ζευγαρωτός έλεγχος.

67. Το 1957-1958, ο καθηγητής Μάριος Γεωργιάδης απέδωσε αρχικά τον όρο *panel* ως «κάνιστρο» (σημείωση 3, σ. 6.108), αργότερα όμως στο βιβλίο του επανέφερε το «panel», στον πληθυντικό «panels», βλ. Γεωργιάδης (1961), σημείωση 2, σ. 5. Το ΕΣΙ αποδίδει τους όρους *panel data* και *panel study* ως δεδομένα (ομάδας) πάνελ και μελέτη (ομάδας) πάνελ. Το ΙΣΙ αποδίδει αυτούς τους όρους ως δεδομένα σταθερών δειγμάτων και μελέτη με σταθερά δείγματα!

Paper-and-pencil interviewing (PAPI), <i>see</i> Optical scanners	ερωτηματολόγιο που συμπληρώνεται με μολύβι, βλ. οπτική ανάγνωση
Paper-and-pen interviewing (PAPI)	ερωτηματολόγιο που συμπληρώνεται με στυλό
Parallel-form technique	τεχνική των παράλληλων τύπων
Parameter	παράμετρος (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Parametric tests	παραμετρικοί έλεγχοι
Partial association	μερική συνάφεια (ΕΣΙ), σύνδεση ⁶⁸
Partial correlation	μερική συσχέτιση (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Participant observation	συμμετοχική παρατήρηση
Path analysis	ανάλυση διαδρομών (ΕΣΙ) ⁶⁹
Path coefficients	συντελεστές διαδρομών ⁷⁰
Percentages	ποσοστό (επί) τοις εκατόν (τόσον τοις %, Α)
Percentiles	εκατοστημόρια (Α, ΕΣΙ) ⁷¹
Periodic surveys	περιοδικές έρευνες [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 6]
Periodicity and systematic sampling	περιοδικότητα και συστηματική δειγματοληψία
Personal documents	προσωπικά έγγραφα, τεκμήρια
Pilot survey	δοκιμαστική έρευνα [ΕΣΥΕ (1958)] (έρευνα-πιλότος) ⁷²
Placebo effect	η επίδραση χορήγησης εικονικού φαρμάκου (ΕΣΙ) ⁷³
Politz-Simmons technique	τεχνική των Politz και Simmons (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Population	πληθυσμός (Κ και Χ, ΙΣΙ)

68. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο *partial association* ως μερική συσχέτιση (για ποιοτικά χαρακτηριστικά).

69. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *path analysis* ως ανάλυση διαδρομής ή διόδου.

70. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο *path coefficients, method of* ως μέθοδος διαδρομικών συντελεστών.

71. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *percentiles* εκτός από εκατοστημόριο και ως εκατοστιαία σημεία και εκατοτόμος. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο ως δεκατημόρια και ποσοστιαία σημεία. Επίσης, βλ. σχετικά και την απόδοση του όρου *quantiles*.

72. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *pilot survey* ως πιλοτική δειγματοληπτική έρευνα και το ΙΣΙ ως πιλοτική έρευνα.

73. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *placebo* ως εικονικό φάρμακο, *placebo* και αδρανές φάρμακο.

Population, survey	υπό διερεύνηση πληθυσμός (M2, σ. 34)
Population, target	πληθυσμός-στόχος (M2, σ. 34)
Population Census	απογραφή πληθυσμού (Α)
Post-enumeration surveys	μεταπογραφικές έρευνες [ΕΣΥΕ (1960α)], μεταπαριθμητικές έρευνες
Posterior distribution	κατανομή <i>a posteriori</i> (Κ και Χ), εκ των υστέρων (ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Post-stratification, <i>see also</i> Stratification after selection	η τεχνική της στρωματοποίησης μετά την επιλογή (M2, σ. 39), ⁷⁴ βλ. <i>επίσης</i> στρωματοποίηση μετά την επιλογή
Poverty surveys	έρευνες για τη φτώχεια
Power of significance tests	ισχύς (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ) των ελέγχων (στατιστικής) σημασίας
Practicalities	ζητήματα πρακτικής των δειγματοληπτικών ερευνών
Precision	επακρίβεια (Κ και Χ) ⁷⁵
Pre-coded questions	προ-κωδικοποιημένες ερωτήσεις
Prediction	πρόβλεψη (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Prestige effects	επιδράσεις λόγω κύρους
Pre-tests, <i>see also</i> Pilot surveys	προ-έλεγχοι, βλ. <i>επίσης</i> δοκιμαστικές έρευνες
Primary sampling units (PSU's)	πρωταρχικές (ΕΣΙ) δειγματοληπτικές μονάδες [οι του πρώτου σταδίου δειγματοληπτικές μονάδες, ΕΣΥΕ (1959β), σ. 9]
Privacy, <i>see</i> Ethics	μυστικότητα, βλ. δεοντολογία
Probabilities of selection	πιθανότητες επιλογής
Probability proportional to size (<i>pps</i>)	αναλογική ως προς το μέγεθος δειγματοληψία πιθανοτήτων (<i>pps</i>) [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 24]

74. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο post-stratification ως μεταστρωματοποίηση και στρωματοποίηση εκ των υστέρων.

75. Ο Αθανασιάδης απέδωσε στα ελληνικά τους όρους accuracy και precision ως ακρίβεια και έτσι αποδίδονται από το ΕΣΙ και ΙΣΙ. Όμως, επειδή πρόκειται για διακριτούς όρους, υιοθετούμε τον όρο επακρίβεια των Κοκολάκη και Χρυσάφινου.

Probability sampling, <i>see also</i> Random sampling	δειγματοληψία πιθανοτήτων (M2), ⁷⁶ <i>βλ. επίσης</i> τυχαία δειγματοληψία
Probing-type questions	ερωτήσεις διερευνητικού τύπου [ΕΣΥΕ (1960), σ. 4]
Processing data	επεξεργασία δεδομένων [των στοιχείων, ΕΣΥΕ (1959), σ. 4]
Projective techniques	τεχνικές προβολών (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Prompting	παρότρυνση
Proportionate stratified sampling	αναλογική στρωματοποιημένη δειγματοληψία [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 25]
Proportions	αναλογίες (Α)
Prospective design	προοπτικά (ΕΣΙ, ΙΣΙ) ερευνητικά σχέδια
Public opinion polls	δημοσκοπήσεις (ΕΣΙ) της κοινής γνώμης
Publicity for the survey	δημοσιότητα της έρευνας [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 32]
Purposive sampling	σκόπιμη δειγματοληψία (M2) ⁷⁷
Q	
Qualitative variables, <i>see</i> Proportions	ποιοτικές μεταβλητές, <i>βλ. αναλογίες</i>
Quality checks	έλεγχοι ποιότητας
Quality of count	ποιοτική αξία της μετρήσεως [ΕΣΥΕ (1960), σ. 4]
Quality of reporting	ποιότητα των απαντήσεων [ΕΣΥΕ (1960), σ. 5]
Quantiles	ποσοστημόρια (Α, ΕΣΙ) ⁷⁸

76. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου, το ΕΣΙ και ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο probability sampling ως πιθανοθεωρητική δειγματοληψία, πιθανοτική ή πιθανοθεωρητική δειγματοληψία και δειγματοληψία κατά πιθανότητα, αντίστοιχα.

77. Ο Αθανασιάδης αποδίδει τον όρο purposive sample selection ως κατευθυνόμενη επιλογή δείγματος. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου, ΕΣΙ και ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο purposive sample ως σκόπιμα επιλεγμένο δείγμα, σκόπιμα επιλεγμένο δείγμα (καθοδηγημένο δείγμα) και δείγμα σκοπιμότητας, αντίστοιχα.

78. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο quantiles ως ποσοστιαία σημεία, απόδοση την οποία προτείνει και το ΕΣΙ ως εναλλακτική με την απόδοση ποσοστημόριο και ποσοστόμος. Επίσης, βλ. σχετικά και την απόδοση του όρου percentiles.

Quartiles	τεταρτημόρια (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ) ⁷⁹
Quasi-random sampling	ομοιάζουσα προς την τυχαία δειγματοληψία ⁸⁰
Question, order	διάταξη των ερωτήσεων
Question, wording	διατύπωση των ερωτήσεων
Questionnaire	ερωτηματολόγιο [ΕΣΥΕ (1958), σ. 5]
Questionnaire, instructions	οδηγίες (έντυπες και σε κείμενο) για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου
Questionnaire, length of	διάρκεια του ερωτηματολογίου
Questionnaire, in survey report	το ερωτηματολόγιο στην έκθεση (παρουσίαση) της έρευνας [ΕΣΥΕ (1960), σ. 3]
Questions, ambiguous	διφορούμενες ερωτήσεις
Questions, complex	σύνθετες ερωτήσεις
Questions, context of	το περιεχόμενο των ερωτήσεων [ΕΣΥΕ (1969), σ. 11]
Questions, embarrassing	ερωτήσεις που φέρνουν αμηχανία
Questions, hypothetical	υποθετικές ερωτήσεις
Questions, indirect	έμμεσες ερωτήσεις
Questions, leading	ερωτήσεις που καθοδηγούν
Questions, length of	διάρκεια των ερωτήσεων
Questions, many-sided	ερωτήσεις με διαφορετικά πλαίσια αναφοράς
Questions, memory	ερωτήσεις μνήμης
Questions, on periodical behaviour	ερωτήσεις για περιοδική συμπεριφορά
Questions, personalized	προσωπικές ερωτήσεις
Questions, presuming	ερωτήσεις που προϋποθέτουν κάτι για τον αποκρινόμενο
Questions, vague	αόριστες ερωτήσεις
Quintamensional plan of question design	ο σχεδιασμός των ερωτήσεων σε μια σειρά πέντε τύπων ερωτήσεων που ξεκινά με ανοιχτές και συνεχίζει σε

79. Το ΕΣΙ προτείνει ως εναλλακτική με την απόδοση τεταρτημόριο και τεταρτοτόμος.

80. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου και το ΕΣΙ αποδίδουν τον όρο quasi-random sampling ως ημι-τυχαία δειγματοληψία.

Quota sampling	προ- κωδικοποιημένες ερωτήσεις καθώς το αντικείμενο αποκτά πιο συγκεκριμένη δομή δειγματοληψία ποσοτώσεων ⁸¹
R	
Random-digit dialing	τυχαία κλήση ψηφίων (στις τηλεφωνικές έρευνες)
Random numbers	τυχαίοι αριθμοί (ISI)
Random number generator	γεννήτρια τυχαίων αριθμών
Random person from household, <i>see</i> Kish method	τυχαία επιλογή ατόμου από το νοικοκυριό, βλ. μέθοδος Kish
Random sample	τυχαίο δείγμα (A, K και X, ΕΣΙ, ISI)
Random sampling	τυχαία δειγματοληψία (A)
Randomization	τυχαιοποίηση (A, K και X, ΕΣΙ ISI)
Randomization in experiments	η τυχαιοποίηση στα πειράματα
Randomized response techniques	τεχνικές της τυχαιοποιημένης απόκρισης (ΕΣΙ, ISI)
Randomness	τυχειότητα ⁸²
Range	κύμανση (K και X), εύρος (A, ΕΣΙ, ISI, βλ. σημείωση 4)
‘Rapport’	η σχέση μεταξύ του αποκρινόμενου και του συνεντευκτή
Rare populations, sampling of by mail surveys	δειγματοληπτικές έρευνες διά του ταχυδρομείου για τη δειγματοληψία σπάνιων πληθυσμών
Rateable value as stratification factor	ο δημοτικός φόρος ακινήτων ως παράγοντας στρωματοποίησης
Rating records as sampling frames	οι δημοτικοί φορολογικοί κατάλογοι ακινήτων ως δειγματοληπτικά πλαίσια
Rating scales	κλίμακες κατατάξεως (M1, σ. 32)

81. Ο Αθανασιάδης και οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου, το ΕΣΙ και ISI αποδίδουν τον όρο quota sample ως ανάλογο δείγμα και ποσοστικό δείγμα (ΕΣΙ), δείγμα quota και δειγματοληψία με προκαθορισμένα ποσοστά, αντίστοιχα.

82. Ο Αθανασιάδης αποδίδει τον όρο randomness, in sampling ως η κυβευτικότητα, το τυχαίον εν τη δειγματοληψία.

Ratio estimator	εκτιμήτρια λόγου [ΕΣΥΕ (1976), σ. XIV, Κ και Χ, ΕΣΙ] ⁸³
Ratio scales	κλίμακες λόγου (Α, Κ και Χ, ΙΣΙ) ⁸⁴
Reactive effect, <i>see also</i> Interaction effect	επίδραση αντενέργειας, βλ. επίσης αλληλεπίδραση
Recall loss	απώλεια ανάκλησης στη μνήμη
Re-calls, <i>see</i> Call-backs	επαναληπτικές επισκέψεις
Recoding programs	προγράμματα Η/Υ επανακωδικοποίησης
Record checks	έλεγχοι των απαντήσεων βάσει τεκμηρίων
Recorded interviews	ηχογραφημένες συνεντεύξεις
Recording of answers	καταγραφή των απαντήσεων [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 18]
Recording schedule	έγγραφο καταγραφών [ερωτηματολόγιο, ΕΣΥΕ (1961α), σ. 15]
Record-keeping, <i>see also</i> Diary records	τήρηση καταγραφών, βλ. επίσης καταχωρίσεις σε ημερολόγια
Record system for questionnaires	σύστημα καταγραφής για τον εντοπισμό των ερωτηματολογίων
Refusals, <i>see also</i> Non-response	αρνήσεις [συμμετοχής εις την έρευνα ΕΣΥΕ (1961α), σ. 27], βλ. επίσης μη απόκριση
Register of Electors as sampling frame	οι εκλογικοί κατάλογοι ως δειγματοληπτικό πλαίσιο [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 25]
Regression	παλινδρόμηση (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Regression, coefficient	συντελεστής παλινδρόμησης (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Regression, estimate	εκτίμηση παλινδρόμησης (Κ και Χ) ⁸⁵
Regression as a source of experimental invalidity	η παλινδρόμηση ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας

83. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο ratio estimator εκτός από εκτιμήτρια λόγου και λογοεκτιμήτρια. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο ως εκτιμητής πηλίκου.

84. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο ratio scale ως αναλογική κλίμακα.

85. Το ΕΣΙ και ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο regression estimate ως παλινδρομική εκτίμηση ή παλινδρομικός εκτιμητής και εκτιμητής παλινδρόμησης, αντίστοιχα.

Reinforcement by interviewer	υποστήριξη από τον συνεντευκτή για την ενθάρρυνση του αποκρινόμενου
Re-interviewing	επανάληψη της συνέντευξης [νέα επίσκεψη ΕΣΥΕ (1960), σ. 3]
Relationships, study of, <i>see</i> Causal relationship	μελέτη σχέσεων [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 16], βλ. αιτιατή σχέση
Relative error, <i>see also</i> Coefficient of variation	σχετικό σφάλμα, βλ. επίσης συντελεστής μεταβλητότητας
Reliability	αξιοπιστία [Α, ΕΣΥΕ (1961α), σ. 13, ⁸⁶ Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ]
Reliability, alternate forms method	αξιοπιστία, μέθοδος εναλλασσόμενων τύπων (Μ1, σ. 24)
Reliability, coefficient of	συντελεστής αξιοπιστίας (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Reliability, of coders	αξιοπιστία των κωδικογράφων
Reliability, split-half method	αξιοπιστία, μέθοδος διχοτόμησης (Μ1, σ. 25)
Reliability, stepped-up	αυξανόμενη αξιοπιστία (Μ1, σ. 25)
Reliability, test-retest method	αξιοπιστία, η μέθοδος ελέγχου και επανελέγχου (Μ1, σ. 24)
Repeated samples	επαναλαμβανόμενα δείγματα (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Replacement, sampling with or without replacement	επανατοποθέτηση, δειγματοληψία με ή χωρίς επανατοποθέτηση (ΙΣΙ) ⁸⁷
Replacement, procedure for non-response	διαδικασία αναπλήρωσης του δείγματος για τη μη απόκριση (Μ2, σ. 333) ⁸⁸
Replicated sampling	δειγματοληψία πανομοιότυπων (Μ2, σ. 77) ⁸⁹

86. Υπολογισμός της αξιοπιστίας και παραπομπή στον Cochran βλ. σχετικά, ΕΣΥΕ (1965), σσ. 13-14 και σ. 105, αντίστοιχα.

87. Ο Αθανασιάδης αποδίδει τον όρο *sampling without replacement* ως δειγματοληψία άνευ αντικατάστασης. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδοντας τον όρο *replacement* ως επανάθεση αποδίδουν τον όρο *sampling with replacement* ως δειγματοληψία με επανάθεση, απόδοση με την οποία συμφωνεί το ΕΣΙ.

88. Ο Αθανασιάδης και το ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο *replacement* ως αντικατάσταση. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *replacement process* ως διαδικασία αντικατάστασης. Όμως, η διαδικασία αναπλήρωσης του δείγματος είναι μια από τις διαδικασίες αντικαταστάσεων (*substitutions*).

89. Οι Αθανασιάδης και το ΕΣΙ αποδίδουν τον όρο *replication* ως επανάληψη. Οι

Replicated sub-sampling Report	υπό-δειγματοληψία πανομοιότυπων έκθεση [ΕΣΥΕ (1958)]
Representativeness, <i>see also</i> Randomness	αντιπροσωπευτικότητα [Α, ΕΣΥΕ (1961α, σ. 41)], βλ. επίσης τυχαιότητα
Reproducibility	το κριτήριο της αναπαραγωγιμότητας (Μ1, σ. 23)
Resampling	επαναδειγματοληψία (Μ2, σ. 90) ⁹⁰
Respondent	αποκρινόμενος ⁹¹
Respondent incentives	κίνητρα [ΕΣΥΕ (1960), σ. 4] για τους αποκρινόμενους
Response	απόκριση (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ) ⁹²
Response bias	μεροληψία αποκρίσεως ⁹³
Response errors	σφάλματα αποκρίσεως
Response errors, bias and variance	μεροληψία και διασπορά των σφαλμάτων αποκρίσεως
Response errors, control and measurement of	έλεγχος και μέτρηση των σφαλμάτων αποκρίσεως
Response errors, correlated	συσχετισμένα σφάλματα αποκρίσεως [μέθοδος συσχετιζομένων απαντήσεων ΕΣΥΕ (1960), σ. 8]
Response errors, from interviewer	σφάλματα αποκρίσεως από τον συνεντευκτή
Response errors, models for	υποδείγματα για τα σφάλματα αποκρίσεως,
Response errors, operation of	λειτουργία των σφαλμάτων αποκρίσεως,
Response errors, from respondent	σφάλματα αποκρίσεως από τον αποκρινόμενο

Κοκολάκης και Χρυσάφινου τον αποδίδουν ως επανάλημμα και το ΙΣΙ ως επαναληψιμότητα.

90. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *resampling procedure* ως διαδικασία αναδειγματοληψίας.

91. Η ΕΣΥΕ απέδωσε τον όρο *respondent* ως πληροφοριοδότης ή συνεργασθείς εις την έρευνα, βλ. ΕΣΥΕ (1960), σ. 4 και ΕΣΥΕ (1961α), σ. 31, αντίστοιχα.

92. Η ΕΣΥΕ απέδωσε τον όρο *response* ως απάντηση και ανταπόκριση, βλ. ΕΣΥΕ (1960), σ. 3 και ΕΣΥΕ (1969), σ. 37, αντίστοιχα. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου και το ΕΣΙ χρησιμοποιούν εναλλακτικά και την απόδοση αντίδραση και έκβαση, αντίστοιχα.

93. Η ΕΣΥΕ αποδίδει τον όρο *response bias* ως συστηματικά σφάλματα απαντήσεων, βλ. ΕΣΥΕ (1961α), σ. 31.

Response errors, sources of	πηγές των σφαλμάτων αποκρίσεως
Response errors, uncorrelated	ασυσχέτιστα σφάλματα αποκρίσεως
Response rate	ποσοστό των αποκρίσεων [ποσοστό συνεργασίας του δείγματος, ΕΣΥΕ (1961α), σ. 31]
Response set, effect of	η επίδραση ενός συνόλου αποκρίσεων (προς τη συμφωνία ή τη διαφωνία άσχετα από τις προτάσεις- ερωτήσεις που γίνονται)
Response variance	διασπορά αποκρίσεως
Retrospective design, see <i>Ex post facto</i> designs	αναδρομικά (Α, ΕΣΙ) σχέδια, ⁹⁴ βλ. σχέδια <i>ex post facto</i> (μετά το γεγονός)
Re-weighting, see Weighting of results	επαναστάθμιση, βλ. στάθμιση των αποτελεσμάτων
Rotation designs	(δειγματοληπτικά) σχέδια εναλλαγής, [ΕΣΥΕ (2002), σ. 6] ⁹⁵
Rounds of survey	επαναλαμβανόμενοι κύκλοι της (δειγματοληπτικής) έρευνας
S	
Sample design	δειγματοληπτικό σχέδιο ⁹⁶ [σχεδια- σμός δείγματος ΕΣΥΕ (1959), σ. 4]
Sample size	μέγεθος δείγματος (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Sample survey	δειγματοληπτική έρευνα [ΕΣΥΕ (1959), σ. 3, ΕΣΙ] ⁹⁷

94. Ο Αθανασιάδης αποδίδει τον όρο *retrospective method* ως ανάδρομος ή αναδρομική μέθοδος. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *retrospective study* ως αναδρομική μελέτη. Οφείλουμε να σημειώσουμε ότι, οι διερευνήσεις αυτές περιλαμβάνουν δύο κατηγορίες σχεδίων: την έρευνα από το παρελθόν στο παρόν, η οποία συνήθως ορίζεται ως το σχέδιο από την αιτία στην επίδραση (*cause-to-effect design*) και την έρευνα από το παρόν στο παρελθόν, η οποία ορίζεται ως το σχέδιο από την επίδραση στην αιτία (*effect-to-cause design*).

95. Ας σημειωθεί ότι, η ΕΣΥΕ εφάρμοσε το σχέδιο εναλλαγής στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού του 1999, όμως επειδή έπαψε να δημοσιεύεται η έρευνα την πρώτη γραπτή σχετική αναφορά την εντοπίσαμε στο κείμενο των οδηγιών για την έρευνα του 2002, ΕΣΥΕ (2002), σ. 6.

96. Ο όρος *sample design* αποδίδεται από την ΕΣΥΕ (1959, σ. 4), τους Κοκολάκη και Χρυσάφινου και το ΕΣΙ ως σχεδιασμός δείγματος και από το ΙΣΙ αποδίδεται ως δειγματοληπτικός σχεδιασμός.

97. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου και το ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο *sample survey* ως δειγματική έρευνα και δείγμα έρευνας, αντίστοιχα. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο *sampling survey* ως δειγματοληπτική έρευνα, ενώ οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου τον αποδίδουν

Sample value	δειγματική τιμή
Sampling	δειγματοληψία (Α, ΕΣΙ) ⁹⁸
Sampling distributions	δειγματικές κατανομές (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ) ⁹⁹
Sampling errors, <i>see also</i> Standard error, Variance	δειγματοληπτικά σφάλματα [ΕΣΥΕ (1959), σ. 3, ΕΣΙ, ΙΣΙ, ¹⁰⁰ βλ. επίσης τυπικό σφάλμα, διασπορά
Sampling fraction, ratio	κλάσμα δειγματοληψίας [ΕΣΥΕ (1959), σ. 5], δειγματοληπτικός λόγος (Κ και Χ) ¹⁰¹
Sampling frames	δειγματοληπτικά πλαίσια [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 14, ΕΣΙ, ΙΣΙ]
Sampling interval	διάστημα δειγματοληψίας [στη συστηματική δειγματοληψία, ΕΣΥΕ (1961α), σ. 26] ¹⁰²
Sampling unit	δειγματοληπτική μονάδα [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 8, ΙΣΙ] ¹⁰³
Sampling variance	δειγματική διασπορά (Κ και Χ) ¹⁰⁴
Sampling with replacement	δειγματοληψία με επανατοποθέτηση (ΙΣΙ, βλ. σημείωση 86)
Sampling without replacement	δειγματοληψία χωρίς επανατοποθέτηση (ΙΣΙ, βλ. σημείωση 86)
Statistical Analysis System, SAS	το πρόγραμμα Η/Υ στατιστικής ανάλυσης SAS (ΙΣΙ)

εσφαλμένα ως δειγματική δημοσκόπηση.

98. Το ΕΣΙ αποδίδει εναλλακτικά τον όρο *sampling*, εκτός από δειγματοληψία και δειγματικός ή δειγματοληπτικός.

99. Το ΕΣΙ αποδίδει εναλλακτικά τον όρο *sampling distribution*, εκτός από δειγματική κατανομή και δειγματοληπτική κατανομή.

100. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο *sampling error* ως δειγματικό σφάλμα. Το ΕΣΙ εκτός από δειγματοληπτικό σφάλμα προτείνει και την απόδοση δειγματογενές σφάλμα, προφανώς υπονοώντας τη φύση του δειγματοληπτικού σφάλματος εφόσον πρόκειται για «εγγενές σφάλμα» της εφαρμοζόμενης διαδικασίας.

101. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο *sampling ratio* ως λόγος δειγματοληψίας.

102. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο *sampling interval* ως δειγματικό διάστημα.

103. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου και το ΕΣΙ αποδίδουν τον όρο *sampling unit* ως μονάδα δειγματοληψίας.

104. Το ΙΣΙ αποδίδει τον όρο *sampling variance* ως δειγματοληπτική διακύμανση, βλ. σχετικά σημείωση 4.

Scalability	η ικανότητα των ερωτήσεων να σχηματίσουν κλίμακα
Scale points, number to use with rating scales	σημεία (τιμές) της κλίμακας, ο αριθμός των τιμών στις κλίμακες κατατάξεως
Scales of measurement	κλίμακες μετρήσεως
Scale types in Guttman scaling	τύποι κλιμάκων για τις κλίμακες Guttman
Scalogram analysis	ανάλυση κλιμακογράμματος (M1, σ. 58)
Scalometer method	η μέθοδος κλιμακόμετρου
Screening	φιλτράρισμα ¹⁰⁵
Secondary analysis	δευτερογενής ανάλυση
Segments in area sampling	προσδιορισμός τμημάτων στη δειγματοληψία επιφανειών
Selection as a source of experimental invalidity	η επιλογή ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας (R)
Selection as a source of experimental invalidity, selection-history interaction	η αλληλεπίδραση επιλογής- ιστορίας (γεγονότος ή υποθέσεως) ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας (R)
Selection as a source of experimental invalidity, selection-maturation interaction	η αλληλεπίδραση επιλογής- επιδράσεων του χρόνου ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας (R)
Selection as a source of experimental invalidity, selection-testing interaction	η αλληλεπίδραση επιλογής- πειραματικού ελέγχου ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας (R)
Selection equation	εξίσωση επιλογής (η πιθανότητα επιλογής μιας μονάδας στη δειγματοληψία δύο-σταδίων)
Selection of interviewers	επιλογή των συνεντευκτών
Self-completion questionnaires, <i>ee also</i> Mail questionnaires	αυτοσυμπληρούμενα ερωτηματολόγια, βλ. <i>επίσης</i> ερωτηματολόγια διά του ταχυδρομείου
Self-representing primary sampling units	αυτοαντιπροσωπευόμενες πρωταρχικές δειγματοληπτικές μονάδες

---

105. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο screening design ως σχεδιασμός κρησαρίσματος.

Self-weighting samples, <i>see Epsem</i>	αυτοσταθμιζόμενα δείγματα [ΕΣΥΕ (1986), σ. 12, Κ και Χ, ΕΣΙ ¹⁰⁶], βλ. <i>Epsem</i>
Semantic differential scales	σημασιολογικά διαφορικές κλίμακες (Μ1, σ. 65)
Sentence completion	συμπλήρωση ημιτελών προτάσεων
Separate ratio estimates	ξεχωριστές εκτιμήσεις λόγου
Separate ratio estimates, regression estimates	εκτιμήσεις παλινδρόμησης ως ξεχωριστές εκτιμήσεις λόγου
Sequential sampling	διαδοχική ή προοδευτική δειγματοληψία (Α) ¹⁰⁷
SETmeter	η συσκευή που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της τηλεθέασης λεπτό προς λεπτό
Significance	στατιστική σημασία, το στατιστικώς σημαντικό [ΕΣΥΕ (1959), σ. 16], σημαντικότητα (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Significance level	επίπεδο (στατιστικής) σημασίας, επίπεδο σημαντικότητας (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Significance tests	έλεγχοι (στατιστικής) σημασίας ¹⁰⁸
Simple random sampling, <i>srs</i>	απλή τυχαία δειγματοληψία (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Size measures	μέτρα μεγέθους (του δείγματος)
Size of sample	μέγεθος του δείγματος [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 23]
Skewness	λοξότητα (Κ και Χ, ΕΣΙ), ασυμμετρία (Α, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Small area estimation	εκτίμηση μικρής περιοχής (Μ2, σ. 88, ΕΣΙ)
Small-scale survey	έρευνα μικρής έκτασης, κλίμακας [ΕΣΥΕ (1964), σ. 13]

106. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο self-weighting sample εκτός από αυτοσταθμιζόμενο και ως αυτοσταθμιστικό δείγμα.

107. Ο Αθανασιάδης αποδίδει τον όρο sequential analysis, tests ως ανάλυσις εν διαδοχή ή ακολουθία ή προοδευτική δειγματοληψία. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τον όρο sequential analysis ως ακολουθιακή ανάλυση. Το ΕΣΙ και ΙΣΙ αποδίδουν τον όρο sequential sampling ως ακολουθιακή δειγματοληψία.

108. Ο Αθανασιάδης απέδωσε τον όρο significance, tests of ως σημαντικότης, κριτήρια σημαντικότητας.

Social surveys	κοινωνικές (δειγματοληπτικές) έρευνες
Software, statistical, SAS System	το πρόγραμμα H/Y στατιστικής ανάλυσης SAS, (ISI)
Software, statistical, Statistical Package for the Social Sciences (SPSS)	το στατιστικό πακέτο προγραμμάτων για τις κοινωνικές επιστήμες (SPSS), (ISI)
Spearman-Brown reliability formula	ο τύπος αξιοπιστίας των Spearman-Brown
Split-half method	η μέθοδος της διχοτόμησης (M1, σ. 25)
Sponsorship of surveys	η χρηματοδότηση των ερευνών
Spurious association, <i>see also</i> Causal relationship	πλαστή (K και X, ΕΣΙ ¹⁰⁹) σύνδεση, συνάφεια, βλ. <i>επίσης</i> αιτιατή σχέση
Stable correlate matching technique	η τεχνική των ισόρροπων αντιστοιχιών ¹¹⁰ (για το ταίριασμα μετά την επιλογή ενός συνδυασμού μεταβλητών)
Standard deviation	τυπική απόκλιση (K και X, ΕΣΙ) [πρότυπος απόκλισης (A)]
Standard error, <i>see also</i> Sampling error, Variance	τυπικό σφάλμα [ΕΣΥΕ (1960), σ. 10, K και X, ΕΣΙ, ISI, (πρότυπον σφάλμα, A)], βλ. <i>επίσης</i> δειγματοληπτικό σφάλμα, διασπορά
Standard error of a difference, between two means	τυπικό σφάλμα της διαφοράς, μεταξύ δύο μέσων
Standard error of a difference, between two proportions	τυπικό σφάλμα της διαφοράς, μεταξύ δύο αναλογιών
Standard error of a mean	τυπικό σφάλμα ενός μέσου
Standard error of a proportion	τυπικό σφάλμα μιας αναλογίας
Standardization as analytic tool	η τυποποίηση ως αναλυτικό εργαλείο
Standardized variables	τυποποιημένες (K και X, ΕΣΙ, ISI) μεταβλητές

109. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο spurious correlation και ως διαφεύγουσα συσχέτιση και ο Αθανασιάδης ως νόθος συσχέτιση.

110. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου και το ΕΣΙ αποδίδουν τον όρο stable ως ευστάθεια και το stability ως σταθερότητα.

Standard Regions as stratification factor	διοικητικές, γεωγραφικές περιφέρειες ως παράγοντας στρωματοποίησης
Statistic, <i>see</i> Sample value	στατιστικό μέτρο ¹¹¹ , βλ. δειγματική τιμή
Statistical Package for the Social Sciences (SPSS)	στατιστικό πακέτο προγραμμάτων για τις κοινωνικές επιστήμες (SPSS) (ISI)
Statistical regression as a source of experimental invalidity	στατιστική παλινδρόμηση ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας (R)
Statistical significance	στατιστική σημασία, το στατιστικώς σημαντικό [ΕΣΥΕ (1959), σ. 16], βλ. significance
Statistical sources	επίσημες πηγές στατιστικών δεδομένων
Strata	στρώματα [ΕΣΥΕ (1959α), σ. 3, Κ και Χ]
Strata, boundaries of	όρια των στρωμάτων [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 9]
Strata, changes in	αλλαγές στα στρώματα
Strata, formation of	σχηματισμός των στρωμάτων [ΕΣΥΕ (1960), σ. 8]
Strata, for supplements, <i>see</i> Supplements	στρώματα για συμπληρωματικούς καταλόγους, βλ. συμπληρωματικοί κατάλογοι
Strata, implicit (zones)	πλήρη στρώματα (ζώνες)
Stratification	στρωματοποίηση [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 9, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ]
Stratification after selection	στρωματοποίηση μετά την επιλογή (Κ και Χ, ΕΣΙ)
Stratification factors	παράγοντες στρωματοποίησης
Stratified sample	στρωματοποιημένο δείγμα (Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ)
Student's <i>t</i> distribution	η κατανομή <i>t</i> του Student (Κ και Χ)
Subclasses	υποκατηγορίες

---

111. Οι Κοζολάκης και Χρυσάφινου και το ΕΣΙ αποδίδουν τον όρο statistics ως στατιστικά στοιχεία, στατιστική (επιστήμη) και στατιστική (επιστήμη), στατιστικές, στατιστικές συναρτήσεις, στατιστικά, αντίστοιχα.

Subpopulations, <i>see</i> Domains of study	υπό-πληθυσμοί, βλ. περιοχές της μελέτης
Sub-questions	υπό-ερωτήσεις
Sub-sampling, <i>see also</i> Multi-phase sampling, Multi-stage sampling	υπό-δειγματοληψία [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 8, Κ και Χ, ΕΣΙ, ΙΣΙ], βλ. επίσης δειγματοληψία πολλαπλών, πολυσταδιακή δειγματοληψία
Substitution	αντικατάσταση [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 26, Κ και Χ, ΕΣΙ] ¹¹²
Summated rating scales, <i>see also</i> Likert scales, Semantic differential scales	προσθετικές κλίμακες κατατάξεων (Μ1, σ. 45), βλ. επίσης κλίμακες Likert, σημασιολογικά διαφορικές κλίμακες
Superpopulation	υπερπληθυσμός (Μ2, σ. 84, ΕΣΙ)
Supervision of fieldwork	εποπτεία της επιτόπιας έρευνας [ΕΣΥΕ (1960), σ. 3]
Supplementary data, <i>see</i> Auxiliary variables	συμπληρωματικά δεδομένα, βλ. επικουρικές (συμπληρωματικές) μεταβλητές
Supplements	συμπληρωματικοί κατάλογοι [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 25]
Survey	(δειγματοληπτική) έρευνα [ΕΣΥΕ (1959α), σ. 3, ΕΣΙ] ¹¹³
Survey population, <i>see</i> Population, Coverage ‘Sympathy effect’	υπό διερεύνηση πληθυσμός (Μ2, σ. 34), βλ. πληθυσμός, κάλυψη η «επίδραση λόγω συμπάθειας» (προτίμησης του συνεντευκτή στα προϊόντα του εργοδότη του στις έρευνες αγοράς)
Systematic sampling	συστηματική δειγματοληψία [ΕΣΥΕ (1959), σ. 6, Κ και Χ, ΕΣΙ]
Systematic sampling, with probability proportionate	συστηματική δειγματοληψία, δειγματοληψία με πιθανότητα

112. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο substitution ως αντικατάσταση, αλλά αποδίδει και τον όρο replacement ως αντικατάσταση, βλ. σχετικά, σημείωση 88.

113. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο survey εκτός από δειγματοληπτική έρευνα και ως δημοσκόπηση, επισκόπηση, το ΙΣΙ ως έρευνα και οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου ως έρευνα (στατιστική), δημοσκόπηση.

to size sampling	αναλογική ως προς το μέγεθος [ΕΣΥΕ (1959), σ. 6]
T	
Tabulation	παρουσίαση σε πίνακα [πινακογράφησης, ΕΣΥΕ (1961α), σ. 34, πινακοποιήσεις (Α)]
Tammeter (Republic of Ireland)	μια μορφή μετρητή για τις μετρήσεις του τηλεοπτικού κοινού (Ιρλανδία)
Tape recorders, use in surveys	μαγνητόφωνα, η χρήση τους στις έρευνες
Target population, <i>see</i> Population, Coverage	πληθυσμός-στόχος (M2, σ. 34), βλ. πληθυσμός, κάλυψη
Telephones, for appointments	τηλέφωνα για ραντεβού
Telephones, for interviews	τηλέφωνα για συνεντεύξεις
Telescoping effect	επίδραση τηλεσκοπίου (η αναφορά παρελθόντων γεγονότων ως συγχρόνων)
Test factors	δοκιμαστικοί παράγοντες (παράγοντες ελέγχου μιας δοκιμασίας)
Testing as a source of experimental invalidity	ο πειραματικός έλεγχος ως μια πηγή πειραματικής ακυρότητας (R)
Test-retest reliability	αξιοπιστία ελέγχου και επανελέγχου (M1, σ. 24)
‘Third’ variable, <i>see</i> Extraneous variable	η «τρίτη» μεταβλητή, βλ. εξωτερική μεταβλητή Z ως αιτία δύο επιδράσεων X και Y
Thurstone scales	κλίμακες Thurstone
Time reference	χρόνος αναφοράς [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 26]
Time sampling	δειγματοληψία σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή
Time sequence of variables	χρονική ακολουθία των μεταβλητών
Time-series design	σχέδιο χρονοσειράς
Timing of surveys	εκλογή του κατάλληλου χρόνου για τη διενέργεια της επιτόπιας έρευνας
Total design method (TDM)	η μέθοδος συνολικού σχεδίου (στις έρευνες διά του ταχυδρομείου)

Total error, <i>see also</i>	συνολικό σφάλμα, βλ. επίσης μέσο
Mean square error	τετραγωνικό σφάλμα
Tracing respondents	ανεύρεση των αποκρινόμενων στις
in longitudinal studies	διαμήκεις μελέτες
Training of interviewers	εκπαίδευση των συνεντευκτών [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 29]
Travel costs	κόστος των μετακινήσεων (κατά την επιτόπια έρευνα)
Treatment	πειραματικός χειρισμός ¹¹⁴
True value	πραγματική (ISI, αληθής Κ και Χ) τιμή
Two-phase sampling	δειγματοληψία δύο φάσεων [εις δύο φάσεις ΕΣΥΕ (1959α), σ. 3, ISI]
Two-stage sampling, <i>see</i> Multi-stage sampling, Sub-sampling	δειγματοληψία δύο σταδίων [εις δύο στάδια ΕΣΥΕ (1961α), σ. 23, Κ και Χ δισταδιακή δειγματοληψία, ΕΣΙ, ISI], βλ. πολυσταδιακή δειγματοληψία, υπο-δειγματοληψία
Type I error	σφάλμα τύπου I (ΕΣΙ, ISI) ¹¹⁵
Type II error	σφάλμα τύπου II (ΕΣΙ) ¹¹⁶
U	
Ultimate clusters	τελικές συστάδες (Κ και Χ, ΕΣΙ)
Unbiasedness, <i>see also</i> Bias	αμεροληψία (Κ και Χ, ΕΣΙ, ISI), βλ. επίσης μεροληψία
Unidimensional	μονοδιάστατος
Unidimensionality of scales	το κριτήριο της μιας μόνο διάστασης των κλιμάκων (Μ1, σ. 23)
Uniform sampling fraction	ομοιόμορφο δειγματοληπτικό κλάσμα (λόγος) (Κ και Χ)

114. Ο όρος treatment αποδίδεται από τον καθηγητή Ψυχολογίας Σταμάτη Παπαστάμου ως πειραματικός σχεδιασμός. Ο Αθανασιάδης απέδωσε τον όρο treatment ως μεταχείρισις, οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου ως αγωγή και το ΕΣΙ ως αγωγή ή θεραπεία. Επίσης, βλ. σχετικά, Μιχαλοπούλου (2004), σημείωση 93, σ. 68.

115. Οι Κοκολάκης και Χρυσάφινου αποδίδουν τους όρους type I error και type II error σφάλμα I είδους και σφάλμα II είδους, αντίστοιχα.

116. Το ISI ενώ αποδίδει τον όρο type I error ως σφάλμα τύπου I, αποδίδει τον όρο type II error ως λάθος τύπου II.

Unique identification with sampling frames	μοναδικός προσδιορισμός των στοιχείων του πληθυσμού στα δειγματοληπτικά πλαίσια
Unit of enquiry	η μονάδα της διερεύνησης για την οποία απαιτείται η πληροφορία
Universe, <i>see also</i> Population	ολότητα (Κ και Χ, ΙΣΙ), ¹¹⁷ βλ. <i>επίσης</i> πληθυσμός
‘Universe of content’ for attitudes	η ολότητα του περιεχομένου της στάσεως (Μ1, σ. 16)
Unrestricted random sampling	τυχαία δειγματοληψία χωρίς περιορισμούς (Κ και Χ, ΕΣΙ) ¹¹⁸
Uses made of survey reports	χρήσεις των εκθέσεων των ερευνών
U.S. Current Population Survey	η έρευνα εργατικού δυναμικού των ΗΠΑ
V	
Validity	εγκυρότητα (Μ1, σ. 25, ΕΣΙ) ¹¹⁹
Validity of attitude scales and indices	εγκυρότητα των κλιμάκων μετρήσεως στάσεων και των δεικτών
Validity, concurrent	συντρέχουσα εγκυρότητα (Μ1, σ. 27)
Validity, construct	εγκυρότητα κατασκευής της εννοίας (Μ1, σ. 27)
Validity, discriminant	διακρίνουσα εγκυρότητα (Μ1, 28)
Validity, content	εγκυρότητα του περιεχομένου της στάσης (Μ1, σ. 26)
Validity of experiments	εγκυρότητα των πειραμάτων
Validity, external	εξωτερική εγκυρότητα

117. Το ΕΣΙ αποδίδει τον όρο universe ως σύμπαν (με την έννοια του πληθυσμού).

118. Το ΕΣΙ αποδίδει εναλλακτικά τον όρο unrestricted random sample και ως απλό τυχαίο δείγμα. Όμως, όπως σημειώνουν οι Moser και Kalton (1975), στο δειγματοληπτικό αυτό σχέδιο «κάθε δυνατό δείγμα n μονάδων από έναν πληθυσμό N μονάδων έχει μία ίση πιθανότητα να επιλεγεί, γεγονός που υπονοεί ότι κάθε μέλος του πληθυσμού έχει μία ίση πιθανότητα να επιλεγεί στο δείγμα. Επιπλέον, η τυχαία δειγματοληψία χωρίς περιορισμούς διεξάγεται “με επανατοποθέτηση”» (σ. 80). Στην υποσημείωση υπογραμμίζουν ότι ακολουθούν τον Kish (1965) στη χρήση του όρου «τυχαία δειγματοληψία χωρίς περιορισμούς» για την τυχαία δειγματοληψία με επανατοποθέτηση και του όρου «απλή τυχαία δειγματοληψία» για την τυχαία δειγματοληψία χωρίς επανατοποθέτηση, παρά τον Cochran (1977) που χρησιμοποιεί τον όρο τυχαία δειγματοληψία χωρίς περιορισμούς ως εναλλακτικό της απλής τυχαίας δειγματοληψίας (ibid.).

119. Η ΕΣΥΕ απέδωσε τον όρο validity ως ισχύς, βλ. ΕΣΥΕ (1964), σ. 9.

Validity, 'face'	«φαινομενική» ή ονομαστική εγκυρότητα (M1, σ. 26)
Validity, internal	εσωτερική εγκυρότητα
Validity, predictive	εγκυρότητα προβλέψεως (M1, σ. 27)
Variable	μεταβλητή (Α, Κ και Χ, ΕΣΙ)
Variable error	μεταβλητό σφάλμα
Variable sampling fractions	μεταβλητά δειγματοληπτικά κλάσματα (λόγοι) (Κ και Χ, ΕΣΙ ¹²⁰)
Variance	διασπορά (Κ και Χ) ή διακύμανση (Α, ΕΣΙ, ΙΣΙ), βλ. σημείωση 4
Variation	μεταβλητότητα (Κ και Χ, ΙΣΙ) ¹²¹
Variation in cluster sizes	μεταβλητότητα στα μεγέθη των συστάδων
Varying probabilities, sampling with, <i>see also</i> Probability proportional to size	δειγματοληψία με μεταβλητές πιθανότητες, βλ. επίσης αναλογική ως προς το μέγεθος δειγματοληψία πιθανοτήτων
Verification	έλεγχος προς επαλήθευση των αρχείων δεδομένων [ΕΣΥΕ (1961α), σ. 30]
Visual aids	οπτικές βοήθειες (για την ανάκληση στη μνήμη)
Volunteers for experiments	εθελοντές για τα πειράματα
Volunteers for panels	εθελοντές για τα πάνελ
W	
Wards as sampling units	περιφέρειες ως δειγματοληπτικές μονάδες
Weighting of results	στάθμιση (ΕΣΙ) των αποτελεσμάτων [Α, ΕΣΥΕ (1961α), σ. 14]
Weighting of results for disproportionate stratified sampling	στάθμιση των αποτελεσμάτων για δυσανάλογη στρωματοποιημένη δειγματοληψία

120. Το ΕΣΙ αποδίδει εναλλακτικά τον όρο *variable sampling fraction* και ως μεταβλητή δειγματοληπτική αναλογία.

121. Η ΕΣΥΕ απέδωσε τον όρο *variation* αρχικά ως μεταβλητικότητα αλλά ως κύμανση και διακύμανση, βλ. ΕΣΥΕ (1959β), σ. 14, ΕΣΥΕ (1961α), σ. 26 και ΕΣΥΕ (1959), σ. 15, αντίστοιχα. Ο Αθανασιάδης τον απέδωσε ως μεταβολή και το ΕΣΙ ως μεταβολή ή κύμανση.

Weighting of results in index construction	στάθμιση των αποτελεσμάτων κατά την κατασκευή δεικτών
Weighting of results for non-response	στάθμιση των αποτελεσμάτων για την αντιμετώπιση των μη αποκρίσεων
Weighting of results with Politz-Simmons method	στάθμιση των αποτελεσμάτων με τη μέθοδο των Politz και Simmons
Weighting of results with stratification after selection	στάθμιση των αποτελεσμάτων με τη μέθοδο της στρωματοποίησης μετά την επιλογή
Within strata variance	διασπορά εντός των στρωμάτων
«Why» questions	οι ερωτήσεις «γιατί»
Z	
Zones	ζώνες [ΕΣΥΕ (1959β), σ. 9]

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία, παρουσιάσαμε ένα σχολιασμένο αγγλο-ελληνικό γλωσσάριο των όρων της δειγματοληπτικής θεωρίας και πρακτικής στις κοινωνικές διερευνήσεις για να καταδείξουμε τα ζητήματα τα οποία πρέπει να περιλαμβάνει και να διαπραγματεύεται ένα σχετικό βιβλίο-εγχειρίδιο. Ο συστηματικός έλεγχος της απόδοσης των όρων στα ελληνικά κατέδειξε ότι, από τα τέλη της δεκαετίας του 1950 έως σήμερα, μόνο η ΕΣΥΕ μεταφράζει ορθά τους σχετικούς όρους λόγω της μεγάλης εμπειρίας στη διενέργεια δειγματοληπτικών ερευνών και, επειδή οι πρώτες έρευνες σχεδιάστηκαν από διάσημους στατιστικούς, τα στελέχη της εκπαιδεύτηκαν στο London School of Economics (Πανταζίδης) και το Κέντρο Στατιστικής Εκπαίδευσης (Μιχαλοπούλου, 2004, σσ. 394-429, 444-451). Βεβαίως, τα στατιστικά λεξικά δεν περιλαμβάνουν όλα τα ζητήματα της δειγματοληπτικής πρακτικής. Όμως, για αρκετούς όρους της θεωρίας, όπως για παράδειγμα η δειγματοληψία επιφανειών (area sampling), σχέδιο που χρησιμοποιείται σε όλες τις ελληνικές δειγματοληπτικές έρευνες μεγάλης έκτασης λόγω της έλλειψης κατάλληλων εναλλακτικών δειγματοληπτικών πλαισίων, οι αποδόσεις που προτείνονται ως γεωγραφική δειγματοληψία, δειγματοληψία κατά περιοχές και

δειγματοληψία περιοχής, υποδεικνύουν πλήρη άγνοια της μεθόδου. Η παρουσίαση καταδεικνύει επίσης την ασυμφωνία των στατιστικών ακόμα στην απόδοση βασικών στατιστικών όρων (π.χ. estimate, estimation, estimator, variance, range, accuracy, precision) ή την εσφαλμένη απόδοση του όρου ethics (δεοντολογία) ως ηθική (ISI και ΕΣΙ) και ηθικοί περιορισμοί (ΕΣΙ). Βεβαίως, δεν υπάρχει στη στατιστική ορολογία το ελληνικής επινόησης «στατιστικό σφάλμα» που χρησιμοποιείται από «αναλυτές» δημοσκοπήσεων στα ΜΜΕ και, δυστυχώς, σε αρκετά ελληνικά εγχειρίδια στατιστικής.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ ευχαριστίες στον Καθηγητή Clive Richardson για τα σχόλιά του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Αθανασιάδης Κ.Α., 1931, *Στατιστική*, Αθήναι.
- Αθανασιάδης Κ.Α., 1956-57, «Αγγλοελληνικόν γλωσσάριον των στατιστικών όρων», *Σπουδαί*, ΣΤ, σ. 1, 2, 150-169.
- Αλιβιζάτος Γ.Π., 1947, *Μνημόνιον υγιεινής*, τόμ. 1, Αθήναι.
- Αλιβιζάτος Γ.Π., 1953, *Μνημόνιον υγιεινής*, τόμ. 1, Αθήναι, Σπυρόπουλος (2η έκδοση).
- Βαλαώρας Β.Γ., 1943, *Στοιχεία Βιομετρίας και Στατιστικής*, Αθήναι.
- Γεωργιάδης Μ., 1957-58, «Εισαγωγή εις τας μεθόδους ερεύνης της αγοράς (Marketing Research)», *Σπουδαί*, Η, σ. 6, 89-133.
- Γεωργιάδης Μ., 1961, *Τεχνική ερεύνης και κατακτήσεως της αγοράς «Marketing»*, Αθήναι, Παπαζήσης.
- Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, 2009, *Λεξικό στατιστικής ορολογίας*, Αθήναι.
- ΕΣΥΕ, 1958, *Έκθεσις δοκιμαστικής ερεύνης επί του κόστους εργασίας εν Ελλάδι*, Αθήναι.
- ΕΣΥΕ, 1959, *Έκθεσις επί της δειγματοληπτικής ερεύνης της χρησιμοποιήσεως του εδάφους εν Ελλάδι Μαΐου 1958*, Αθήναι.
- ΕΣΥΕ, 1959α, «Προκαταρκτική έκθεσις επί της ερεύνης οικογενειακών προϋπολογισμών της διεξαχθείσης κατά το έτος 1957-1958 εις τας αστικές περιοχάς της Ελλάδος», *Μηνιαίον Στατιστικόν Δελτίον*, IV(4), σ. IX-XXVIII.
- ΕΣΥΕ, 1959β, «Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών έτους 1957-1958: αγαθά και υπηρεσίαι κτηθείσαι υπό των αστικών νοικοκυριών», *Μηνιαίον Στατιστικόν Δελτίον*, IV(7), σ. IX-XXVII.
- ΕΣΥΕ, 1960, *Δείκτης τιμών καταναλωτού*, Αθήναι.

- ΕΣΥΕ, 1960α, *Μεταπογραφική έρευνα της απογραφής των βιομηχανικών, εμπορικών και λοιπών καταστημάτων μη γεωργικής δραστηριότητας, έτος 1958*, Αθήνα.
- ΕΣΥΕ, 1961, *Η Στατιστική στην Ελλάδα*, Αθήνα.
- ΕΣΥΕ, 1961α, *Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών, διεξαχθείσα εις τας αστικές περιοχές της Ελλάδος κατά το 1957/1958*, Αθήνα.
- ΕΣΥΕ, 1963, *Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού – κατοικιών της 19 Μαρτίου 1961: Δειγματοληπτική επεξεργασία*, τεύχος VI, Αθήνα.
- ΕΣΥΕ, 1964, *Συνθήκαι διατροφής των αστικών νοικοκυριών. Έρευνα διεξαχθείσα εις τας αστικές περιοχές της Ελλάδος κατά το 1957/1958*, Αθήνα.
- ΕΣΥΕ, 1965, *Προκαταρκτική έκθεσις επί της ερευνής οικογενειακών προϋπολογισμών της διεξαχθείσης κατά το έτος 1963-1964 εις τας ημιαστικές και αγροτικές περιοχές της Ελλάδος*, Αθήνα.
- ΕΣΥΕ, 1969, *Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών, διεξαχθείσα εις τας ημιαστικές και αγροτικές περιοχές της Ελλάδος κατά το 1963/1964*, Αθήνα.
- ΕΣΥΕ, 1976, *Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών έτους 1974*, Αθήνα.
- ΕΣΥΕ, 1986, *Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών 1981/1982*, Αθήνα.
- ΕΣΥΕ, 2002, *Οδηγίες έρευνας εργατικού δυναμικού έτους 2002*, Αθήνα
- Ευελπίδης Χ., 1943, *Στατιστική: Περίληψεις εκ των παραδόσεων του Καθηγητού κ. Χ. Ευελπίδη εις την Πάντειον Σχολήν Πολιτικών Επιστημών*, Αθήνα, Παπαζήσης.
- Καλιτσουνάκης Δ., 1929, *Στατιστική: Κατά τας παραδόσεις του Καθηγητού κ. Δ. Καλιτσουνάκη (εν πολλοίς αφοριστικώς)*, Αθήνα.
- Κοκολάκης Γ., Χρυσάφινου Ο., 1988, *Λεξικό αγγλοελληνικό και ελληνοαγγλικό στατιστικών όρων*, Αθήνα.
- Μαργαρίτης Ε., 1948, *Μαθήματα Στατιστικής: Κατά τας παραδόσεις του Καθηγητού*, Αθήνα, Ανωτέρα Σχολή Βιομηχανικών Σπουδών.
- Μιχαλοπούλου Κ., 1992, *Κλίμακες μετρήσεως στάσεων*, Αθήνα, Οδυσσέας.
- Μιχαλοπούλου Κ., 2004, *Στην αυτοκρατορία των ενδείξεων: Η ιστορία της δειγματοληπτικής πρακτικής στην Ελλάδα*, Αθήνα, Παπαζήσης.
- Robson C., 2007, *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*, Κ. Μιχαλοπούλου (επιμ.), Αθήνα, Gutenberg.

Ξενόγλωσση

- Cochran W.G., 1977, *Sampling techniques*, New York, John Wiley & Sons (3η έκδοση).
- International Statistical Institute, 2009, «The ISI glossary of statistical terms in a number of languages some of which use special characters» (προσβάσιμο ηλεκτρονικά: <http://isi.cbs.nl/glossary/>)
- Kish L., 1965, *Survey sampling*, New York, John Wiley & Sons.
- Moser C.A., Kalton G., 1975, *Survey methods in social investigation*, London, Heinemann Educational Books (αναθεωρημένη 2η έκδοση).
- O'Muircheartaigh C., Wong S.T., 1981, «The impact of sampling theory on survey sampling practice: a review», *Bulletin of the International Statistical Institute*, vol. 49, no 1, pp. 465-493.